

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: У предлогу новог правилника, листа професионалних болести проширена је за девет обољења, што би требало да олакша доказивање оболевања на радном месту

КОНТАКТ ЦЕНТАР

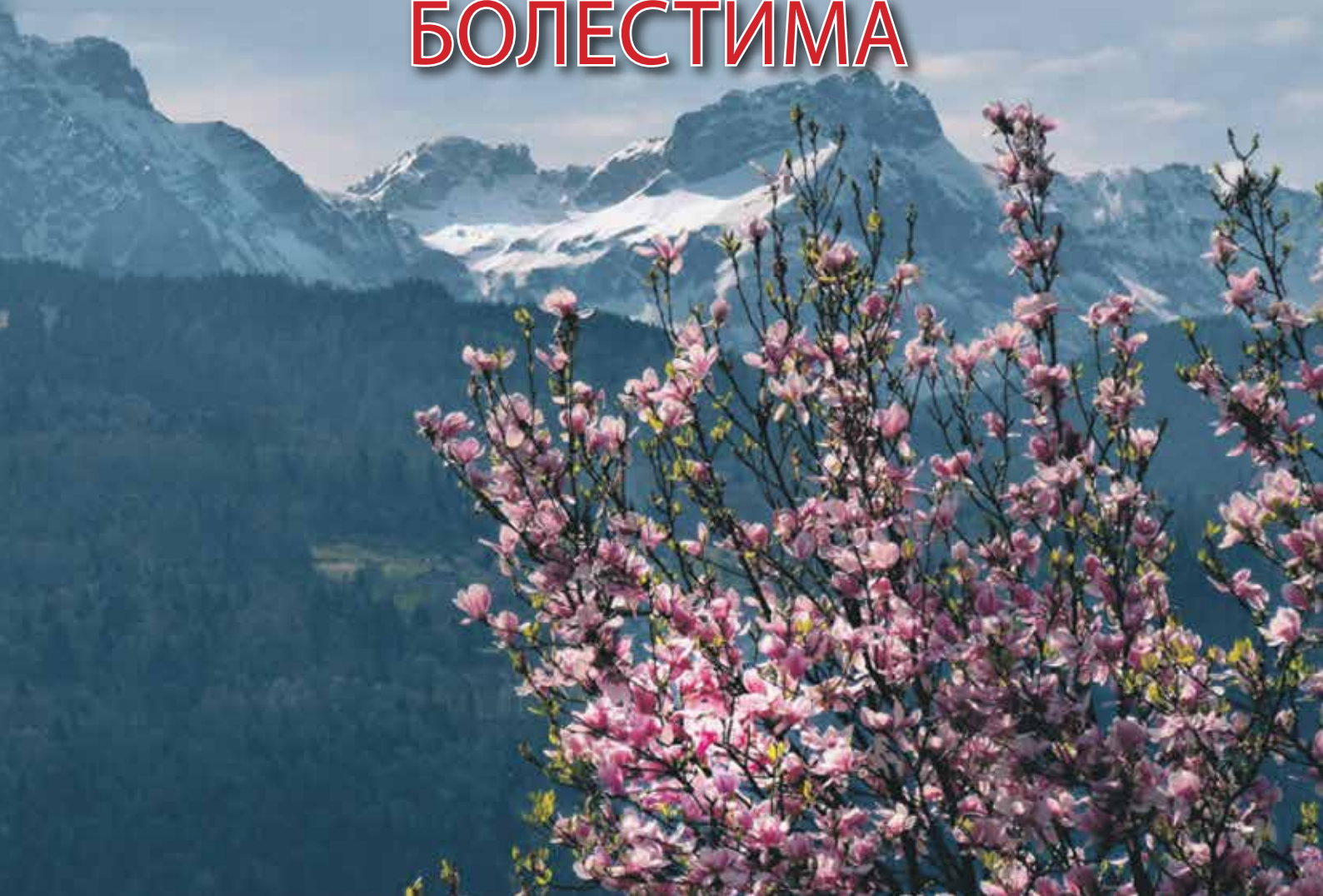
Радним данима
8-15h

0700/017-017
по цени локалног позива

011/3060-680
за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

УСКОРО НОВИ ПРАВИЛНИК О ПРОФЕСИОНАЛНИМ БОЛЕСТИМА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Драгана Калиновић

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:**

Весна Анастасијевић

РЕДАКЦИЈА:

Париска бр. 9,
11000 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-745
факс: 2638-201

**РЕДАКЦИЈА
ЗА ВОЈВОДИНУ:**

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарија
Службени гласник

ОГЛАШАВАЊЕ:

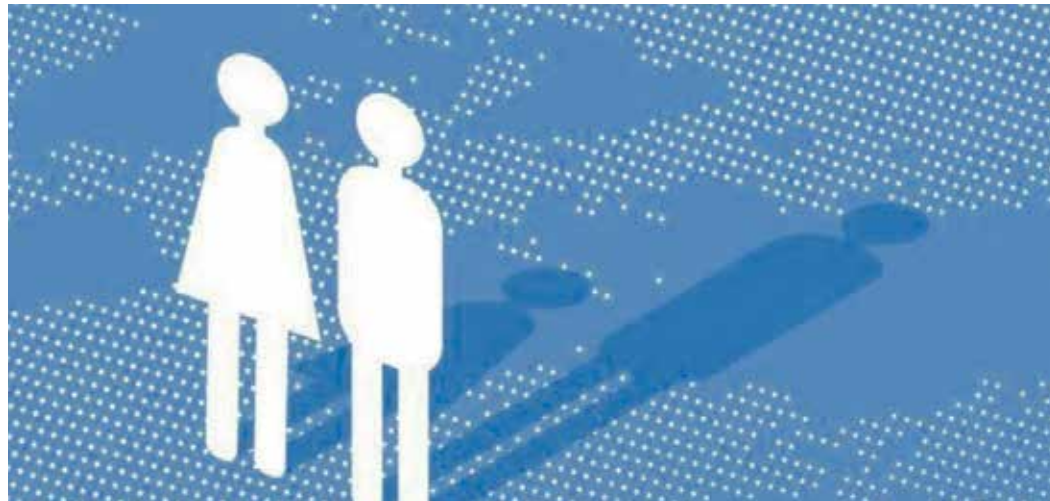
011/2030-745

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Има ли разлога за славље

Свет се много променио откако је 1910. године на Међународној конференцији радних жена у Копенхагену једногласно прихваћена идеја Кларе Цеткин да се, као симбол борбе за равноправност, сваке године у свакој земљи истог датума обележава дан посвећен женама. Међународни дан жена је већ следеће године добио ту почаст у Аустрији, Данској, Немачкој и Швајцарској, где је више од милион људи присуствовало скуповима који су се залагали за женска права на рад, гласање, образовање, заступљеност у јавним функцијама и укидање дискриминације.

То је био почетак борбе за остваривање многих права које су жене постигле у протеклом столећу – оне се данас налазе на свим позицијама укључујући и највише државне, ученице су добродошле на универзитет, жене могу да раде и имају породицу, имају право на избор.

Све набројано може да слави величину женских достигнућа. Па ипак, оно углавном само прикрива укореењену комплексност и дуговечност патријархата. Јер, упркос огромном напретку у борби за родну равноправност, истина је да се жене у свету и даље суочавају са насиљем, дискриминацијом и број-

ним, чак институционалним препрекама за равноправно учешће у друштву. Свака трећа жена широм света је искусила физичко или сексуално насиље што Уједињене нације називају глобалном пандемијом која се одвија у јавним и приватним просторима.

Индекс глобалне разлике међу половима Светског економског форума, који рангира 135 земаља, 2011. године је показао да ниједна земља у свету није постигла родну равноправност и да жене остају далеко иза мушкараца у две кључне области: политичкој једнакости и економској моћи.

Упркос несумњивом цивилизацијском напретку, и даље ће на глобалном нивоу женски дипломирани студент за радни век зарадити 1,2 милиона долара мање од свог мушког колеге. У 2017. години у САД жене су у просеку зарађивале 81 цент на сваки долар који је зарадио мушкарац, а у неким пословима је та разлика ишла и до 37 одсто.

Иако жене већ деценијама стичу више диплома него мушкарци, мање је вероватно да ће бити запослене на истим почетним позицијама. На првом следећем кораку до менаџера диспаратет се даље шири – жена ће са мањом вероватноћом бити запослена на управљачком нивоу, и мање је вероватно

да ће даље напредовати. Због оваквог родног јаза, мушкарцима данас у свету припада 62 одсто менаџерских позиција, а женама само 38 процената. На листама директора највећих светских корпорација само 4,8 одсто су жене.

Дубоке родне разлике постоје и у праву власништва и контроли над земљиштем и имовином, у приступу производним средствима и кредитима, обављању неплаћеног рада. Због велике неформалне запослености, мањег учешћа у радној снази (у 2017. је скоро у свим земљама опао удео жена у радној снази), прекида у каријери и нижих плата, већина жена прима и ниже пензије што их чини социјално угроженим и доводи до веће стопе сиромаштва међу старијим женама него међу старијим мушкарцима.

Из свих тих разлога организатори Међународног дана жена 2019. су сматрали да је дошао тренутак да овогодишњом кампањом под називом #BalanceforBetter (Равнотежа за боље) позову на акцију за стварање родно уравнотеженог света увек и свуда, верујући да равнотежа води бољем радном свету и бољем свету уопште.

Жене су прешле дуг пут, али циљ још није на видику.

М. Јовановић

МИНИСТАР ЗОРАН ЂОРЂЕВИЋ РАЗГОВАРАО СА РУКОВОДСТВОМ ФОНДА ПИО

За још боље резултате

Са састанка министра Зорана Ђорђевића са руководством Фонда

Министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Зоран Ђорђевић, разговарао је са руководиоцима РФ ПИО и Покрајинског фонда (на слици) о до-

садашњим резултатима, начинима рада и развојним активностима Фонда за 2019. годину.

– У овој години циљ нам је да успоставимо бржи и ефикаснији рад ПИО фонда како би се оствари-

ли још бољи резултати, а самим тим и бољи услови живота за наше грађане – рекао је Ђорђевић.

Министар је подсетио да је на састанку са Међународним монетарним фондом установље-

но да је Влада Србије остварила добре резултате када су у питању приходи ПИО фонда у 2019. години, те да постоји могућност и за повећање пензија.

– Влада Србије све ра-

ди у складу са реалним основама. Повећање пензија зависи од државних прихода, али и од износа минималне цене рада, која ће бити утврђена у септембру – нагласио је Ђорђевић.

Почиње примена Споразума између Србије и Русије

Грађани Србије који су део радног века провели на пословима у Русији моћи ће од 1. марта да аплицирају да им се уважи радни стаж и на тај начин остваре право на пензију, изјавио је министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Зоран Ђорђевић. То право ће моћи да остваре на основу Споразума између Републике Србије и Руске Федерације о социјалној сигурности, који ступа на снагу 1. марта 2019. пошто су за то испуњени сви неопходни услови.

Да подсетимо, Споразум који је потписан децембра 2017. године односи се само на област пензијског и инвалидског осигурања, и то право на старосну, превремену старосну пензију, инвалидску и породичну пензију, затим, право на накнаду погребних трошкова, као и право на давања у случају повреде на раду и професионалне болести. Овај споразум не регулише област здравственог осигурања.

Споразум омогућава да се приликом остваривања права примени принцип са-

бирања стажа осигурања навршеног на територији друге државе уговорнице, ако је то потребно, као и сабирање стажа осигурања који је навршен и на територији треће државе са којом страна уговорница која утврђује пензију има закључен споразум о

социјалном осигурању, под условом да се ти стажеви не поклапају.

Такође, Споразум омогућава и трансфер давања у другу државу уговорницу, под одређеним условима, као и у треће државе за кориснике пензија Републике Србије за случај промене пребивалишта, односно пресељења у трећу државу.

Исплата давања ће се спроводити тромесечно, директно на лични рачун корисника пензије, након што исплатилац пензије прими документ који потврђује чињеницу да је његов корисник жив, а ради несметане исплате на територију друге државе уговорнице, носиоци осигурања су у обавези да четири пута годишње, пре сваке исплате, потврде чињеницу постојања живота.

Од посебног значаја за осигуранике који имају стаж навршен у ове две државе јесте и то да ће се за утврђивање права на давање узимати у обзир и стаж осигурања навршен пре ступања на снагу Споразума.

Г. О.

Листа проширена са девет обољења

У циљу што прецизнијег утврђивања професионалних болести, с временом се указала потреба за ревидирањем постојећег Правилника о утврђивању професионалних болести који садржи листу од 56 професионалних обољења. Оформљена је радна група која је на изменама радила неколико месеци, а резултат њиховог рада јесте предлог новог правилника са листом професионалних болести проширеном за девет обољења, чије се усвајање ускоро очекује. Проширена листа требало би да олакша доказивање оболевања на радном месту, па самим тим и одлазак у пензију по овом основу.

Претходни правилник донет је 2003. године, а нови правилник упућен је Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и требало би да га усвоји Влада Републике Србије.

Појединости у вези са новим Правилником о утврђивању професионалних болести и разлоге за његово доношење појаснила нам је др Оливера Елез, специјалиста пнеумофтизиолог-онколог, помоћник начелника Одељења функционалне дијагностике у Сектору за медицинско вештачење Републичког фонда ПИО. Др Елез је, такође, била представник Фонда ПИО у радној групи која је одлучивала о проширењу листе професионалних болести.

– Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Фонд ПИО препознали су потребу за ревидирањем листе и покренули процедуру за измену Правилника,

а надамо се да ће и друге надлежне институције пружити подршку за усвајање измена. Листа професионалних болести је проширена са 56 на 65 и усклађена је са листом Међу-

народне организације рада – наводи др Оливера Елез.

О проширењу листе професионалних болести одлучивала је радна група коју су чинили представници Министарства здравља, Института за медицину рада Србије „Др Драгомир Карајовић“, затим представници Републичког фонда за здравствено осигурање и Републичког фонда ПИО, као и представници Управе за безбедност и здравље на раду, Синдиката „Независност“, Савеза самосталних синдиката Србије и Уније послодаваца Србије.

– У питању је вишемесечни рад стручњака из поља медицине и других области, током којег је одржано више састанака. Морам да истакнем да су сви чланови радне групе дали велики допринос, свако из свог делокруга рада, и да је сарадња била на високом нивоу – каже др Елез.

Она наводи да проширена листа професионалних болести повећава могућност да се ове болести боље препознају због јаснијих критеријума, што свакако олакшава дијагностиковање професионалних болести лекари-ма у пракси.

Списак професионалних болести садржи болести разврстане у шест група. У питању су болести проузроковане хемијским дејством, физичким дејством, биолошким дејством, болести плућа, болести коже и малигне болести. Како нам објашњава др Елез, предлог за допуну постојеће листе са девет нових обољења односи се на групу болести проузрокованих хемијским и физичким дејством, као и на групу болести плућа.

Током 2018. године Фонду ПИО су поднета само два захтева за остваривање права на инвалидску пензију која су се односила на професионално обољење, док је у 2017. години поднет само један захтев за остваривање права на инвалидску пензију по основу професионалног обољења, као и по један захтев за новчану накнаду за телесно оштећење и за помоћ и негу другог лица.

– Сматрам да ће проширена листа професионалних болести повећати број ових захтева, олакшати рад и нама и колегама у пракси, а што је најважније омогућити осигураницима да лакше остваре своја права. Важно је нагласити да се у Србији не региструје много професионалних болести као у другим земљама, што не значи да су у другим земљама радници мање заштићени, већ да су професионалне болести боље препознате и званично регистроване. Израдом новог правилника решићемо досадашње проблеме са листом професионалних болести која није дуго ревидирана – објашњава др Оливера Елез.

В. Кадиф

Експертиза надлежних институција

Да ли се ради о професионалном обољењу или не, утврђују установе које дају мишљења о постојању утицаја посла на здравствено стање осигураника. Те установе су Институт за медицину рада Србије „Др Драгомир Карајовић“, Војномедицинска академија, Завод за здравствену заштиту радника Новог Сада, Завод за здравствену заштиту радника Ниша и Завод за здравствену заштиту радника Крагујевца. Када је реч о процедури за остваривање права, осигураници Фонду ПИО предају захтев за остваривање права на инвалидску пензију уз сву потребну документацију, а лекари вештаци на основу експертизе са Института за медицину рада Србије „Др Драгомир Карајовић“ или других надлежних усанова, доносе одлуку о остваривању права. Они који се пензионишу због професионалних болести примају пун износ пензије која им припада.

ПРАВО ПЕНЗИОНИСАНОГ ЛИЦА НА ПОНОВНО ЗАПОСЛЕЊЕ

Када пензионер може да ради

Питање да ли пензионер може да користи пензију, а да и даље ради, често се поставља запосленима у Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, а том темом се баве и средства јавног информисања.

Да би се на ово питање одговорило, потребно је пре свега разликовати врсте пензије које је могуће остварити према правним прописима Републике Србије. Највећи број пензионера користи старосну пензију или превремену старосну пензију. Поред ове пензије, према Закону о ПИО, могуће је остварити и право на инвалидску, као и право на породичну пензију.

Старосна и превремена старосна пензија

Према важећим прописима, право на старосну и превремену старосну пензију остварују осигураници који наврше прописане године живота и пензијски стаж.

Закон о пензијском и инвалидском осигурању не поставља ограничење корисницима

Ова лица могу без ограничења да буду у осигурању по било ком основу и да несметано користе пензију. По престанку запослења, односно обављања делатности, они могу да поднесу захтев да им се поново одреди износ пензије урачунавањем и накнадно навршеном стажа, уколико је тај стаж трајао најмање годину дана. При одређивању новог износа пензије,

Инвалидска пензија

Корисници инвалидске пензије нису сви у истом правном положају. За остваривање права на инвалидску пензију услов је, поред одређеног трајања пензијског стажа, и утврђивање чињенице губитка радне способности. За осигуранике који су у професионалној војној служби утврђује се неспособност само за ту службу, док се осталим осигураницима утврђује потпуни губитак радне способности.

Ова разлика утиче на могућност запослења након остваривања права на инвалидску пензију. Професионална војна лица која су остварила инвалидску пензију могу за време коришћења пензије да раде на било којим пословима, али не могу да се врате у професионалну војну службу. Ипак, иако могу да раде и да користе пензију, они немају право да траже одређивање новог износа пензије, као што то могу старосни пензионери. Остали осигураници немају такву могућност, односно они не могу да уђу у осигурање, а чињеница да обављају послове и поред тога што им је утврђен потпуни губитак радне способности може да утиче на одређивање контролног прегледа којим би се преи-

спитао раније утврђен губитак радне способности, односно основ за признавање права на инвалидску пензију.

Породична пензија

Породична пензија по својој природи представља помоћ члановима породице умрлог осигураника, пре свега његовом брачном другу и деци, како се после његове смрти не би нашли у тешкој материјалној ситуацији.

Из тог разлога, Закон прописује да се корисницима породичне пензије обуставља исплата пензије уколико стекну својство осигураника по било ком основу. Ако се корисници породичне пензије запосле, или почну да обављају самосталну, или пољопривредну делатност, имају обавезу да о томе обавесте РФ ПИО, како би се ценило да ли имају право да и даље користе пензију.

Закон предвиђа и изузетак, који се односи на висину примања која члан породице остварује по основу уговора о делу и обављања привремених и повремених послова, и то у случају да је износ накнаде коју породични пензионер остварује по овим основуима на месечном нивоу нижи од најниже основице осигураника у осигурању запослених, која важи у време уплате доприноса.

Уколико корисник породичне пензије који ради по уговору о делу, или обавља привремене и повремене послове није сигуран да ли му износ уговорене накнаде прелази законом одређен износ за обуставу исплате пензије, то може да провери на шалтерима Фонда.

Још неке недоумице

У пракси се често дешава да је корисник остварио право на пензију, иако је у време остваривања тог права и даље био у осигурању. Ова ситуација је најчешћа код осигураника који су били у радном односу, а истовремено су обављали и

старосне и превремене старосне пензије у погледу запослења, односно обављања самосталне делатности за време коришћења права на пензију.

кориснику ће се исплаћивати повољнији износ, односно већ остварена пензија не може да се умањи па подношење захтева не представља ризик.

самосталну делатност, или више самосталних делатности истовремено. Из наведеног разлога, битно је нагласити да подносиоци захтева за пензију треба обавезно да наведу све делатности које обављају, да би се поступак правилно спровео.

У случају да у време остваривања права на пензију нису биле познате све чињенице у вези са обављањем делатности, него се за то накнадно сазна, могуће је преиспитивање утврђеног права. Иако важећи Закон одређује да је за остваривање права на старосну и превремену старосну пензију довољан престанак приоритетног осигурања, без обзира на постојање неког другог запослења или делатности, као и да предузетници могу да остваре право без престанка осигурања, овакво осигурање утицаће на коришћење права на породичну, или инвалидску пензију. На пример, осигураник који је ради остваривања права на пензију раскинуо радни однос, није Фонду пријавио да истовремено има и предузетничку радњу коју је водио из радног односа.

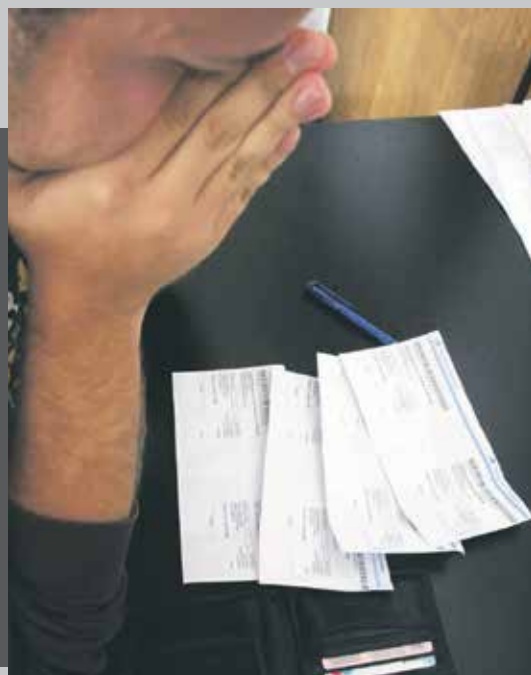
Почев од 2015. године чињеница да корисник старосне пензије ради у иностранству, више није од утицаја на коришћење пензије у Србији. Међутим, рад у иностранству за кориснике породичних и инвалидских пензија производи једнаке последице као осигурање у Србији.

Значајно је напоменути и да корисници иностраних пензија који желе да се запосле, или да обављају самосталну делатност у Србији, имају обавезу да о томе обавесте надлежног носиоца осигурања у држави чију пензију користе. У таквим случајевима, препоручује се корисницима да се са надлежном стручном службом носиоца осигурања чију пензију користе консултују у вези са тим да ли им запослење у Србији утиче на коришћење пензије из те државе, а такву информацију могу да добију и непосредно од представника иностраних носилаца осигурања на саветодавним данима које Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање редовно организује.

Мирслав Мирић

ОБУСТАВЕ ОД ПЕНЗИЈА ПО ОСНОВУ РЕШЕЊА, ОДНОСНО ЗАКЉУЧАКА ИЗВРШИТЕЉА

Најчешћа дуговања за инфостан, струју, телефон

Подаци показују да се велики број позива које грађани упућују Контакт центру Фонда ПИО односи на питања пензионера у вези са умањењем износа пензије коју примају због спровођења закључка, односно решења извршитеља.

Како прописује Закон о извршењу и обезбеђењу, извршење на заради или плати, накнади зараде, односно накнади плате и пензији може да се спроведе у висини до две трећине зараде, накнаде зараде, плате, накнаде плате и пензије, док се извршење на минималној заради и минималној пензији спроводи до њихове половине. Истим законом прописано је да извршење и обезбеђење одређује суд, а спроводе га суд или извршитељ.

О спровођењу обустава од пензија по основу закључака, односно решења извршитеља разговарали смо са начелницом Одељења за исплату пензија по домаћим прописима, Сузаном Воркапић.

– Износ обуставе, обрачун камате на главни дуг, трошкови извршења, као и трошкови извршитеља одређују се у решењу, односно закључку извршитеља. Законом о извршењу и обезбеђењу предвиђено је да обустава од пензије може бити до две трећине пензије, односно до једне половине уколико корисник прима минимални износ пензије. Ако је пензија оптерећена обуставом од пензије по другом основу која је укључена пре доставе закључка, односно решења извршитеља, онда се обустава спроводи на разлици од постојећег задужења до две трећине, односно једне половине пензије. Ако је пензија корисника задужена до две трећине, односно једне половине пензије, онда у том случају не постоји могућност спровођења обуставе по основу закључка, односно решења извршитеља, које је достављено. У том случају филијала Фонда има обавезу да о томе обавести извршитеља, а са спровођењем закључка, односно решења извршитеља отпочеће се кад се за то стекну услови – наводи Сузана Воркапић.

Према подацима Фонда ПИО, тренутно је у поступку 22.868 обустава од пензија по основу закључака, односно решења извршитеља, с тим што на једној пензији истовремено може бити активно више обустава, али само до две трећине, односно једне половине месечног износа пензије. Највећи број обустава односи се на дуговања за инфостан, за струју, телефон, али има и обустава по другом основу.

Како нам објашњава начелница Воркапић, извршитељ је у обавези да закључак достави кориснику, с тим што за спровођење решења није од утицаја да ли га је корисник примио или не, тако да ће извршитељ Фонду доставити на спровођење закључак, односно решење, без обзира на то да ли је корисник примио закључак, односно решење или не. Фонд има обавезу да поступа по свим закључцима, односно решењима извршитеља који су достављени на спровођење обуставом од пензије.

– Ако корисници имају примедбе на спровођење закључка, односно решења извршитеља у делу који се односи на висину месечне обуставе, или на укупан износ потраживања, морају контактирати извршитеља, односно суд. Дакле, за било какву промену у спровођењу достављеног решења, односно закључка извршитеља, Фонд мора да добије нови закључак, односно решење извршитеља и не може радити по налогу или захтеву пензионера-дужника – каже наша саговорница.

Сваког месеца Фонд изда извршитељима на хиљаде потврда о висини пензије, потврда за кориснике да ли су или нису пензионери и уверења за осигуранике о томе да ли су или нису у осигурању. Фонд има обавезу да на захтев извршитеља обезбеди приступ подацима о одређеном дужнику којима располаже, односно за које води евиденцију, а који су неопходни за радње извршења и обезбеђења.

В. Кадиф

НОВИ САД: САСТАНАК О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

Додатна бригаа о радницима

Поводом Одлуке Владе Србије да се 2019. година прогласи годином безбедности и здравља на раду, и кампање „Безбедан рад – здрава будућност“, Зоран Ђорђевић, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, и Марина Фуртула, в.д. директора Управе за безбедност и здравље на раду, одржали су први састанак са представницима лиценцираних агенција за обављање ове делатности у Новом Саду.

Министар Ђорђевић је том приликом рекао да је безбедност запослених предуслов за већи и успешнији привредни раст и да је обавеза Републике Србије и свих послодаваца да запосленима обезбеде боље услове рада, и заштиту и безбедност на раду.

– Република Србија учинила је све да обезбеди што више нових радних места, истовремено показујући своју посвећеност сталном унапређењу положаја запослених. У 2019. години додатна бригаа о радницима и борба за безбедан и здрав рад, биће приоритет ресорног министарства. Верујем да ћемо

Са састанка у Новом Саду

успети да привучемо и нове инвестиције, да запослимо нове раднике, који ће поред материјалног статуса бити задовољни односом послодаваца и условима рада – истакао је Ђорђевић.

Министар је такође рекао да је у плану доношење новог Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о осигурању у случају повреде на раду, као и измена Правилника о професионалним болестима. Поред прекршајних и кривичних пријава за оне агенције које не

обављају свој посао у складу са законом, Министарство је израдило и регистре агенција које раде у складу са Законом, али и оних који га крше, и тај списак ће бити доступан на сајту Министарства.

Милош Вучевић је истакао да у стварању бољих услова рада морају заједнички да делују ресорно министарство, Управа за безбедност и здравље на раду и Инспекторат за рад, локалне самоуправе, али и сами послодавци и радници.

Марина Фуртула је рекла да је циљ ове кампање да се у 2019. години смањи број повреда на раду и број настрадалих и да се кроз низ активности и медијску кампању унапреди положај свих радника у Србији.

Кампања која ће бити добро медијски покривена доприноси и успешивању борбе против сиве економије и рада на црно, речено је на састанку у Новом Саду.

Драган Кораћ

ТРЕЋИ НАЦИОНАЛНИ ИЗВЕШТАЈ О СОЦИЈАЛНОМ УКЉУЧИВАЊУ И СМАЊЕЊУ СИРОМАШТВА

Екстремни видови сиромаштва готово искорењени

Промоција Трећег националног извештаја о социјалном укључивању и смањењу сиромаштва у Републици Србији за период од 2014. до 2017. године, који је Влада Србије усвојила 27. децембра 2018, одржана је средином фебруара. Премијерка Ана Брнабић истакла је том приликом да је Влада применила низ мера у циљу смањења сиромаштва, а то су, пре свега, борба против сиве економије и повећање пензија и минималне цене рада.

– Предузете мере дале су конкретне резултате и данас можемо да кажемо да је ста-

ње боље него што је било, што нас обавезује да наставимо у истом правцу, са више енергије, јер ствари очигледно могу да се промене – истакла је премијерка, оцењујући да је стопа ризика од сиромаштва смањена али не довољно да бисмо били задовољни.

Премијерка је посебно издвојила реформу система социјалних давања, истакавши да би убудуће требало боље сагледати које су потребе грађана, јер држава у те сврхе издваја значајна средства.

Представљању извештаја присуствовао је и амбасадор

Швајцарске у Србији Филип Ге, који је рекао да Швајцарска остаје поуздан партнер Србији у реформама ка инклузивнијем друштву, за добробит свих грађана.

На изради извештаја био је ангажован Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва при кабинету премијера, а у процес консултација за израду Извештаја били су укључени представници Владе, Народне скупштине и других институција на националном и локалном нивоу, међу којима је и Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање,

као и представници цивилног друштва, социјалних партнера, научних и међународних институција, независни експерти и шира јавност.

Извештај обухвата период од 2014. до 2017. године и садржи преглед законског, стратешког и институционалног оквира значајног за процесе социјалног укључивања и смањења сиромаштва, анализу тренутно стања у релевантним областима, преглед реализованих мера и програма, закључке и основне правце деловања за наредни период.

Г. О.

ФИЛИЈАЛА РФ ПИО СРЕМСКА МИТРОВИЦА ПОНОВО У СВОЈОЈ ЗГРАДИ

Функционалнији пословни простор

Филијала РФ ПИО у Сремској Митровици од 18. фебруара 2019. године ради на новој адреси, у својој реконструисаној пословној згради у улици Светог Димитрија број 4. За кориснике услуга ове филијале важно је напоменути да ће шалтер сала и канцеларија за медицинско вештачење наставити са радом на истој локацији као и до сада, у дворишном делу зграде у улици Светог Димитрија б. Остале службе биће распоређене у сутерену, на другом и трећем (надograђеном) спрату реконструисане зграде.

Како каже Зоран Бережни, директор Филијале РФ ПИО Сремска Митровица, сложни колектив ове филијале, која покрива цео Сремски округ, радио је вредно 14. фебруара, затим и током Дана државности и викенда после празника, да би се 18. фебруара ове године – како је раније испланирано, уселили у реконструисани и надograђени простор своје пословне зграде. Да подсетимо, овај већином женски колектив, уз велико залагање

Зоран Бережни, директор Филијале РФ ПИО Сремска Митровица, показује адаптирани простор

и физички рад свих запослених, преселили се пре тачно две године у суседну зграду, због надogradње и реконструкције своје за рад неусловне зграде. Тамо су у доста скупљеном простору успешно обављали све редовне послове везане за основну делатност Фонда, тако да корисници права и осигураници због тога нису имали никаквих проблема.

– Осим проширења нашег пословног простора на трећи спрат,

односно на потпуно нов простор који је надograђен, урађена је и комплетна реконструкција свих постојећих просторија. У згради је постављен и лифт, затим прилазна рампа за особе са инвалидитетом, као и тоалет за ОСИ. Почетком фебруара започели смо са пресељењем 1.300 метара архивске грађе у нови простор, уз максимално ангажовање свих 50 запослених, јер је било потребно да се архива предмета устроји по растућем броју предмета. То је био огроман посао, али захваљујући сложном ангажовању свих, пресељење у нове просторије обављено је веома успешно – рекао

је директор Зоран Бережни, наглашавајући да је веома захвалан запосленима на уложеном труду.

Сложен и одговоран посао успостављања информатичких веза и стављања у функцију комплетне рачунарске опреме у новим просторијама успешно и у кратком року обавили су запослени из ИТ сектора Дирекције ПФ ПИО Нови Сад.

Мирослав Мектеровић

Конкурс за ОСИ

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања расписао је јавни позив за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у 2019. години.

Ресорни министар Зоран Ђорђевић рекао је да је за побољшање услова рада особа са инвалидитетом у 2019. издвојено 250 милиона динара.

У Србији послује 56 предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом која запошљавају укупно 1.684 радника, од тог броја 1.134 особе са инвалидитетом.

Министар је истакао да се број предузећа која запошљавају ОСИ повећао, као и да се смањило број оних која су у неком претходном периоду имала финансијских потешкоћа.

Г. О.

Сајт Фонда ПИО доступан и слепим особама

Да би се приближио корисницима и своје услуге учинио једноставнијим и бржим, Фонд ПИО већ годинама развија различите облике електронског пословања. На сајту Фонда (www.pio.rs), поред релевантних података у вези са остваривањем конкретних права и свих потребних образаца, грађанима су на располагању и бројни кориснички сервиси врло једноставни за коришћење.

У намери да те информације и услуге буду доступне и слепим и слабовидим особама, Фонд је омогућио да сајт добије и функцију читања садржаја (text-to-speech). Пратећи савремене трендове, Фонд је увео потпуно нову дигиталну услугу која помоћу софтвера „читај ми“ на једноставан начин слепим и слабовидим особама пружа могућност читања садржаја на сајту РФ ПИО.

Г. О.

У Сврљигу отворена фабрика обуће

Средином фебруара у Сврљигу је отворена нова фабрика италијанског инвеститора, у којој ће се производити делови обуће за тржиште Европске уније. У фабрици „Еурокомфорта Југ“ тренутно ради 40 људи, а до краја 2020. године посао ће добити нешто више од 100 Сврљижана.

Обућа ће из Сврљига одлазити у извоз, каже Урош Балаћ, власник „Еурокомфорта Југ“, и додаје да је задовољан радном снагом, квалитетом посла и помоћи државе за отварање фабрике. Марко Марињаго, директор фабрике, најавио је инвестицију од 400.000 евра и уједно захвалио Развојној агенцији Србије на финансијској помоћи од 4.700 евра по раднику и на значајној подршци локалне самоуправе.

За неразвијену општину Сврљиг нова радна места много значе, јер је на овдашњем тржишту рада око 1.800 незапослених.

Покрајина помаже младим паровима да купе куће

Покрајински завод за равноправност полова расписао је јавни конкурс у циљу унапређења економског положаја жена кроз власништво над некретнинама, као и развоја сеоских средина. Супружницима и ванбрачним паровима Војводина је понудила 30 милиона динара за куповину сеоских кућа са окућницом, а за овај новац могу конкурисати до 15. априла.

Највећи износ за који се може конкурисати је милион динара, а пријаву могу поднети супружници чија брачна заједница траје најмање годину дана и ванбрачни партнери са трајнијом заједницом живота, уз услов да су са територије Војводине.

Право учешћа имају супружници и партнери од којих је бар један у радном односу, а један од њих мора бити млађи од 40 година. Услов је да нису власници ни сувласници било какве непокретности, да нису у сродству са продавцем некретности, као и да нису правоснажно осуђивани и да не дугују за порезе и доприносе.

Седница Скупштине Покрета трећег доба Србије

Скупштина Покрета трећег доба Србије одржала је 19. фебруара седницу посвећену организацији 12. Олимпијаде спорта, здравља и културе трећег доба.

На предлог председника Извршног одбора Покрета ТДС, Василија Белобрковића, чланови Скупштине усвојили су Извештај са 11. Олимпијаде спорта, здравља и културе, а затим су донели одлуку да се 12. Олимпијада одржи у Врњачкој Бањи од 29. септембра до 3. октобра 2019. године.

На седници је усвојена и одлука о именовању састава Организационог одбора 12. Олимпијаде, у који су први пут укључени и председници општинских организација пензионера из свих 29 округа Републике Србије. Такође, усвојен је и Оријентациони програм 12. Олимпијаде, а чланови Скупштине су информисани и да је Покрет трећег доба Србије већ упутио позив са пропозицијама на адресе свих 169 општинских организација пензионера за учешће на Литерарном конкурс. Аутори изабраних радова учествоваће на књижевним сусретима на 12. Олимпијади.

Ниш: туристички водичи обележили свој дан

Бесплатним туристичким турама кроз Ниш градско Удружење туристичких водича, Народни музеј и Туристички савез Ниша обележили су Светски дан водича. Организоване су три туре, две аутобуске и једна пешачка. Заинтересовани су имали прилику да изаберу да ли желе да обиђу околину Ниша или да посете историјска места и споменике у граду. Они који су више волели да упознају град, прикључили су се пешачкој тури обилазећи установе културе у граду.

Интересовање за ову манифестацију је било изузетно, тражило се место више, каже Милица Филипковић, потпредседница Удружења туристичких водича Ниша, и истиче да су два аутобуса водила до Сићевачке и Јелашничке клисуре и у разгледање манастира на том потезу. Друга аутобуска тура обилазила је културно-историјске споменике уз занимљиве податке које су припремили туристички водичи.

Подршка информисању националних мањина

Председник Покрајинске владе Игор Мировић недавно је у просторијама новинско-издавачке установе „Хлас људу“ уручио уговоре за суфинансирање листова на језицима националних мањина, у укупној вредности од 312 милиона динара (на слици).

Реч је о 22 листа чији су оснивачи национални савети, а издаје их девет издавачких кућа: Мађар со, Хет нап, Хлас људу, Либертатеа, Руске слово, Хрватска ријеч, Буњевачки информативни центар, Ридне слово и Македонски информативни и издавачки центар.

– Покрајинска влада брине о националним мањинама и очувању њиховог идентитета. Успели смо да укупну вредност ове подршке, са 264 милиона 2016. године, увећамо на 312 милиона динара – истакао је Игор Мировић.

Самуел Жјак, директор НИУ „Хлас људу“, захвалио је на подршци без које, како је рекао, традиција излажења овог листа на словачком језику не би постојала.

ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ ОБЕЛЕЖИЛА СТО ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА

Коморе су ту због привредника

Свечаном академијом у Конгресном центру Новосадског сајма Привредна комора Војводине (ПКВ) обележила је 1. фебруара сто година рада, на дан када су 1919. године представници трговаца и занатлија у Свечаној сали Матице српске основали Трговачко-занатску комору у Новом Саду из које се развила данашња ПКВ.

– Кроз ПКВ су прошли и били на њеном челу велики привредници. Свима њима ми дугујемо захвалност што су одржали Комору у тешким временима и што су унапређивали њен рад. Комора нисмо само ми који се у њој окупљамо данас. Комора је поверење које јој указују привредници, а које и данас траје – рекао је на свечаности председник ПКВ Бошко Вучуревић истакавши да прослава тог јубилеја показује да у Војводини већ цео век постоји предузетнички дух.

У знак захвалности на подршци и сарадњи Покрајинској влади и Привредној комори Србије (ПКС), Вучуревић је уручио захвалнице председнику Покрајинске владе Игору Мировићу и председнику ПКС Марку Чадежу и додао да је спровођењем реформе коморског система он постао ефикаснији.

– Могу слободно да кажем да је коморски систем у Републици Србији јачи и квалитетнији него икада, а самим тим и ПКВ као део тог јединственог систе-

Учесници на Свечаној академији ПКВ

ма. Као што су сви привредници јачи кад су окупљени у ПКВ, тако је и Комора јача када наступа заједно са другим институцијама – истакао је Вучуревић.

Председник Покрајинске владе Игор Мировић је навео да овај јубилеј не потврђује само важност и ефикасност ПКВ, већ и значај и трајност модела коморског окупљања привредних субјеката и заједничког тражења нових путева за успешно пословање и економски развој у целини. Он је нагласио да је једини пут ка заједничком циљу – ефикасном и убрзаном економском развоју Војводине, међусобна подршка и партнерски однос Покрајинске владе и ПКВ.

– То је истовремено и део политике коју у Војводини водимо од 2016. године, политике окупљања око пројеката, идеја, мо-

дела функционисања и, најзад, око циљева чији је заједнички именоватељ бржи економски развој – истакао је Мировић.

Марко Чадеж, председник Привредне коморе Србије, уручио је захвалницу председнику ПКВ Бошку Вучуревићу и истакао да институција која траје сто година заслужује сваку похвалу, а да је 1. фебруар 2019. један пресек у којем се треба подсетити да су коморе ту због привредника.

– Ово је велики јубилеј и велики дан за привреду наше земље. Војводина је данас бренд и иновативна територија, а ПКС ће вам увек бити подршка и партнер – рекао је Марко Чадеж.

У оквиру Свечане академије Бошко Вучуревић и Игор Мировић доделили су привредницима годишњу награду ПКВ

„Коста Миросављевић“ за значајна привредна остварења у 2018. години. Награђена су три привредна друштва – „Термовент СЦ“ из Темерина, „Бата“ из Трешњеваца и „Нектар“ из Бачке Паланке, као и два појединца – најуспешнија привредница Мирјана Рајков из Новог Сада и најуспешнији привредник Предраг Ђуровић из Сенте.

Свечаној академији поводом јубилеја ПКВ присуствовали су и председник Скупштине АП Војводине, Иштван Пастор, чланови Покрајинске владе, представници покрајинских фондова, Матице српске, Архива Војводине, конзулата, ПКС, унија послодаваца Србије и Војводине, регионалних комора, Војске Србије и бројни привредници.

Мирослав Мектерковић

НИЖА СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ У СРБИЈИ

Нови Сад лидер у запошљавању

Приликом недавног потписивања Споразума о учинку Националне службе за запошљавање за 2019. годину између министра за рад, Зорана Ђорђевића, и директора Националне службе за запошљавање, Зорана Мартиновића, речено је да је у 2018. години забележена најнижа стопа незапослености у Србији – 11,3 одсто. Такође, и да је у 2019. години, за реализацију мера ак-

тивне политике запошљавања обезбеђено из централног буџета четири милијарде и 550 милиона динара, као и 200 милиона из средстава ЕУ.

Снежана Седлар, директорка Покрајинске службе за запошљавање, приликом изношења показатеља стања на тржишту рада у Јужнобачком округу, рекла је да регион Војводине има најнижу стопу

незапослености. Такође, изјавила је да стопа запослености у АП Војводини износи 49 одсто, и да је прошле године запослено 63.170 особа са евиденције Покрајинске службе за запошљавање.

Татјана Видовић, директорка Филијале НСЗ Нови Сад, истакла је да је захваљујући подршци Владе Србије и ресорног министарства, повећаном

обиму страних инвестиција и добро планираним мерама активне политике запошљавања, незапосленост у Јужнобачком округу лане смањена за 12 процената, а у Новом Саду за 13 одсто. Такође, и да се Нови Сад издвојио као лидер у запошљавању у целој Републици. Наиме, ова градска управа је у протеклој години определила чак 149 милиона динара за ову намену. **М. М.**

Солидарност је темељна друштвена вредност

У тренутку када се повећава број старијих у односу на број деце, многе државе ће морати да одговоре на овај изазов у смислу приступа услугама социјалне и здравствене заштите, о чему је било речи на Округлом столу „Међугенерациска солидарност и размена“, одржаном 20. фебруара у Црвеном крсту Србије. Скуп је окупио претежно представнике мреже Хуманас, као најреlevantније репрезенте цивилног сектора на пољу старости и старења. Хуманас окупља шеснаест организација од којих су потекле бројне иницијативе за унапређење живота старијих и за достојанствену старост.

Наташа Тодоровић, представница Црвеног крста, истакла је да је основно питање како најбоље искомбиновати ресурсе, односно како обучити и запослити младе, и истовремено искористити знања и искуства која би старији могли да им пренесу. Поред тога, мора се размишљати и о „сендвич генерацији“, која брине и о деци и о старијима.

Повод за одржавање Округлог стола било је и истраживање „Међугенерациска размена“ које је Црвени крст спровео уз подршку Кабинета министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику, а чији ће резултати, како је најавио социолог Градимир Зајић, ускоро бити презентовани. Квантитативно истраживање

Округли сто посвећен односима између старих и младих

је обухватило десет општина у Србији, а испитане су 753 особе као репрезенти три генерације – млади, средовечни и стари. Мерени су ставови и вредности – шта различите генерације мисле о другим генерацијама али и о својој, а мерена је и међугенерациска размена, односно колико једни брину о другима, колико је то времена и новца, да би се установило колико старији дају породици али и заједници, а колико средовечна генерација брине о остарелима. Према речима Градимира Зајића, они који су радно способни имају осећај кривице што не могу више да се посвете старијима, а тако се осећају и најмлађи.

Да је питање међугенерациске сарадње и размене веома комплексно види се и у терминолошком одређењу, те се

може рећи да је солидарност став, а волонтирање акција која је базирана на солидарности. На скупу је више пута наглашено да је солидарност темељна вредност друштва, те је у том смислу веома важно питање како перципирамо њене појавне облике. И млади и старији кажу да у породици заправо није реч о солидарности, већ о међугенерациској подршци.

Нада Сатарих из Удружења Емити кроз пример пројекта међугенерациских састанака које је ово удружење организовало појашњава да су се први сусрети одвијали бојажљиво, а већ после месец дана деца и старији су се спријатељили. Упознали су се из друге визуре. Нада Сатарих истиче и групе за самопомоћ као позитиван пример. Наиме, у оквиру курса за примере добре праксе код Светске здравствене организације – Центра за развој здравља и РАНД Европе, независног непрофитног истраживачког института из Кембриџа, Емити је конкурисао са примером самоорганизованих група за помоћ старијим особама које су пројектно реализоване у Србији, и оне су признате као пример социјалних иновација на глобалном нивоу.

Закључак је да ова тема треба да се укључи у веронауку и грађанско васпитање кроз лекције, али и у практичном смислу кроз међугенерациске сусрете јер је један од бенефита међугенерациске размене и тај што млади уче како да се и сами припреме за старост.

Поред тога, веома је важна едукација, оснаживање, као и да се људи самоорганизују, али су законске процедуре компликоване. Једна од препорука упућена доносиоцима одлука могла би да буде и да се превазиђу ове препреке.

Гордана Ковић из Републичког завода за социјалну заштиту, као учесник Округлог стола у име институције владиног сектора, истакла је да међугенерациску солидарност треба сагледавати кроз потребе, и да је реч о стилу живота, о здравом живљењу и васпитању. Међугенерациска сарадња и солидарност, навела је Ковић, морају да буду задате величине кроз јавне политике, у нормативним оквирима и свим сферама живота.

При том не треба, с обзиром на прилике у Србији, занемарити ни генерацијску солидарност, посебно на селу, где припадници исте генерације помажу једни другима.

Јелена Оцић

Значај неформалне помоћи

Међугенерациска солидарности се не одвија само у породици, већ и на послу, у превозу, на улици, у институцијама, на догађајима, међу комшијама. Истраживање „Међугенерациска размена“ показало је да више од половине старијих има хоби и учествује у организацијама у којима задовољава та своја интересовања и где се остварује међугенерациска размена.

Истраживање показује да неформална помоћ и подршка далеко надмашују институционалну подршку, и може се рећи да у томе Србија предњачи у односу на развијене земље јер негује истинске традиционалне вредности.

У СУСРЕТ НОВОМ ПОПISУ СТАНОВНИШТВА

Много више од бројки

Према плану Републичког завода за статистику (РЗС), од 1. до 30. априла 2021. године у Србији ће се спровести нови попис становништва, домаћинства и станова. Како би се обезбедило довољно времена да се унапреди систем, у априлу ове године обавиће се пробни попис, а на њему ће бити ангажовано 25 општинских/градских инструктора и 85 пописивача који ће обићи 20.000 домаћинства и пописати 50.000 становника.

Основни циљ пробног пописа јесте да се правремено тестирају сва припремљена методолошка, организациона и информатичка решења за спровођење пописа становништва, а на основу добијених резултата и искуства пописивача РЗС ће изабрати будућу методологију рада. Како је најављено, пописивачи на следећем попису неће користити папир и оловку, већ ће податке сакупљати у електронској форми, користећи лаптоп рачунаре.

На пробном попису тестираће се две методе прикупљања података – самопописивање путем интернета (CAWI), које ће бити организовано од 1. до 7. априла 2019. у изабраним пописним круговима на територији Београда, Новог Сада и Ниша, и теренско прикупљање података помоћу лаптопова, које ће се спроводити у свим изабраним пописним круговима од 1. до 30. априла ове године, осим у Београду, Новом Саду и Нишу где се теренско пописивање организује од 8. до 30. априла. Поред пробног пописа, планиране су још две прелиминарне активности – крајем ове године усвајање закона о попису 2021, и избор пописивача и инструктора у јесен 2020.

Важан је, такође, и међупописни период у коме се врши процена броја становника за сваку годину, укључујући пописну, те је тако, процењен број становника Републике Србије у 2017. години износио 7.020.858, од чега 51,3 одсто чине жене, а 48,7 одсто мушкарци.

Подаци говоре да се број становника од 2007. до 2017. смањено за 360.721, док је просечна годишња стопа раста износила -4,5 на 1.000 становника. У истом периоду,

Од тефтера до хабова

Први попис у савременом смислу тог појма извршен је још давне 1834. године на територији тадашње Србије. У периоду након Другог светског рата, у Републици Србији спроведено је осам пописа: 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. и 2011. године. Током овог последњег употребљено је чак 300 тона папира и одштампано 12 милиона упитника, а прикупљене податке у систем је уносило 500 оператора седам месеци, у две смене. По завршетку пописа 2021. биће покренута јединствена база података, „Балкан хаб“, у коју ће се сливати подаци из околних земаља. На тај начин истраживачи ће на једном месту моћи да упореде податке свих земаља региона.

удео становништва млађег од 15 година је опао са 15,5 одсто у 2007. на 14,4 одсто у 2017, док је проценат старијих од 65 порастао са 17,2 (2007) на 19,6 процената (2017). Контингент становништва старости 15-64 године незнатно се смањено, са 67,3 одсто (2007) на 66 процената (2017). Просечна старост становништва Србије порасла је са 40,9 (2007) на 43 године (2017), док је просечан животни век у последњих десет година продужен са 70,7 на 73 године код мушкараца, односно са 76,2 на 77,9 година код жена.

У том контексту значајни су и подаци Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање према којима је у Србији у децембру 2018. било укупно 1.715.152 корисника

пензија, а просечна пензија је износила 26.324 динара. Подаци из децембра прошле године показују и да су од укупног броја пензионера, 63,3 одсто корисници старосне пензије, 16,6 одсто инвалидске пензије, а 20,1 проценат корисници породичне пензије. У децембру 2017. било је укупно 1.720.435 корисника пензија, док је просечна пензија тада износила 24.984 динара.

Према подацима РЗС, просечна нето зарада у јануару 2018. године износила је 50.048, а у новембру 50.556 динара, док је у јануару 2017. године просечна нето зарада била 41.508 динара, а у децембру 54.344 динара.

Месечни просек по члану домаћинства укупних прихода у новцу и у натури у 2017. у Србији износио је 22.743 динара, док је просечна лична потрошња месечно по члану домаћинства била 23.065 динара. Структура прихода у новцу и у натури показује да 96,3 одсто чине приходи у новцу, од тога 49,6 одсто лична примања, 31,9 одсто пензије, 4,3 процента приходи из пољопривредне делатности, лова и риболова, 2,6 одсто приходи осталог социјалног осигурања и др. Када је реч о личној потрошњи, грађани су у 2017. највише новца трошили на храну и безалкохолна

пића (34,5 одсто) и на становање, електричну енергију, гас и остала горива (17,1 одсто), а затим на транспорт (8,9 одсто) и личне предмете и услуге (5,9 одсто). За одећу су трошили 5,3 одсто, као и на комуникацију, док је на рекреацију и културу одлазило 5,2 процента. Већи је удео потрошње на алкохолна пића и дуван (4,7 одсто) него на здравље (4,4 одсто), док је на образовање трошено само 1,4 одсто прихода.

Као што се види, статистички подаци су веома корисни, не само као сведочанство одређене временске етапе или ради пуког поређења цифара, већ и као показатељ какве су нам навике и шта бисмо могли да променимо.

Јелена Оцић

Осам година уз најугроженије суграђане

У Београду је 2011. године заживео Волонтерски сервис општине Звездара, први сервис тог типа који је развијен у оквиру београдских општина. Од тада, он се развијао и подстицао дух хуманости и волонтеризма, помогао бројним болесним и старијим људима, деци и особама са инвалидитетом, а многим усамљенима био једини ослонац у свакодневном животу. На дан оснивања, 14. фебруара, Волонтерски сервис Звездара (ВСЗ) имао је шта да слави, јер је само у 2018. на његовој евиденцији било више од 60 волонтера и око 3.500 корисника услуга. У претходној години укупно је реализовано 7.259,5 волонтерских сати и 2.717 услуга помоћи и подршке, које су подразумевале помоћи у кући и ван ње, саветовалишта, креативне радионице.

Уз пригодан културно-уметнички програм свечано су обележени дан оснивања и године успешног рада. Званицама се обратио Мирослав Мариновић, члан Већа општине Звездара задужен за социјалну политику, који је истакао да волонтери одвајају своје слободно време пре свега из љубави за друге и да је захваљујући сервису Звездара постала боље место за живот, те да ће његов рад општина и даље подстицати.

Присутне су поздравили и Снежана Јандрић, музичар и нутрициониста, као и глумец Светислав Буле Гонцић, који, као директор Установе културе „Вук Караџић“, доприноси квалитетнијем и напреднијем раду сервиса. Један мали део искуства у помоћи невидљивим суграђанима пренеле су присутнима и волонтерке Сека и Марија.

Радмила Урошевић, социолог, координаторка Волонтерског сервиса и иницијатор његовог оснивања, захвалила је волонтерима, социјалним партнерима и поједин-

Звездарски волонтери обележили осам година успешног рада

цима, који, како је рекла, проналазе вољу и снагу да на различите начине помогну најугроженијим грађанима, промовишу културу старења, достојанствену старост и концепт свеживотног учења.

Рођендан сервиса био је повод да се уруче захвалнице и фотографије аутора Марка Рисовића. Награде захвалности припале су Бранкици Јанковић, повереници за заштиту равноправности, докторки Драгани Трифуновић Балановић из Дома здравља „Звездара“, глумцу Светиславу Булету Гонцићу, Библиотеци „Вук Караџић“ – пензионерки Жељки Шаин која је била начелница и Александри Кекић Ђокић, актуелној начелници библиотеке. Награде су припале и Катарини Врачар, директорки Музичке школе „Владимир Ђорђевић“, Славици Станкић из удружења „Хлеб живота“, Жаклини Богавац из „Академије Едукатива“, као и Марини Стојадиновић, новинарки Ра-

дио Београда. Такође, захвалнице су уручене и Алби Јовановић, новинарки Студија Б, и Љиљани Михаиловић из Јавног комуналног предузећа Зеленило Београд.

Да подсетимо, и РФ ПИО сарађује са Сервисом и препознаје његов значај – када је 21. фебруара прошле године у Народној скупштини одржана конференција „Међугенерациска солидарност и достојанствено старење“, у организацији Фонда ПИО, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Кабинета министарке без портфеља задужене за демографију и популациону политику, уручене су повеље Радмили Урошевић, координаторки ВСЗ, и Ранки Јеличић, сениорки и волонтерки, за развијање програма Волонтерског сервиса Звездаре као доброг модела и концепта међугенерациске сарадње.

Јелена Оцић

КРАГУЈЕВАЦ

Камп животних вештина

При црквеној општини Свети Василије у крагујевачком насељу Маршић, у оквиру пројекта „Камп животних вештина за особе са аутизмом“, организован је трећи боравак особа са аутизмом. Овакав вид збрињавања ових особа је иновативна активност у Крагујевцу и представља пилот пројекат

као превенцију њихове институционализације. Предвиђено је да се одржи укупно седам кампова који ће бити организовани једанпут или два пута месечно, од четвртка до недеље, у Парохијском дому у Маршићу.

Пројекат представља пример удружености организација

цивилног друштва, Српске православне цркве и локалне самоуправе и има за циљ да социјализује кориснике и припреми их за будуће становање после нестанка биолошке породице. Пројекат се остварује у склопу Регионалног програма локалне демократије на западном Бал-

кану, који финансира Европска унија, а спроводи Програм УН за развој. Партнерски га реализују Удружење за помоћ особама са аутизмом и Удружење за помоћ деци и младима са сметњама у развоју „Свети Василије Велики“.

М. С.

УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У РУРАЛНИМ СРЕДИНАМА

Радионица у Сремским Карловцима

Стана Свиларов, председница Савеза инвалида рада Војводине, са сарадницама Славицом Копиловић и Вером Имрић Коругом, организовала је 11. фебруара у Сремским Карловцима, у новим просторијама Општинске организације инвалида рада, радионицу на којој је изложен пројекат „Унапређење положаја жена особа са инвалидитетом – инвалида рада, жене у малим срединама, желимо да оставимо траг свог постојања“. Успешан домаћин председницама ООИР из Војводине била је Нада Першић, челница Општинске организације инвалида рада Сремских Карловаца – уз средњу помоћ активиста из своје организације.

Приликом излагања Стана Свиларов је, између осталог, истакла да је овај пројекат одобрен на конкурс Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова. Савез је на конкурс учествовао са темом унапређења положаја жена инвалида рада у руралним срединама. Навела је и да су овом приликом направили

Разговор у Сремским Карловцима о пројекту СИР Војводине

рачунарски програм помоћу којег ће оформити базу података о члановима, па ће имати и податке, на пример, колико у свакој општини има жена инвалида рада, колико их је у градском срединама, а колико у сеоским, које су им потребе и интересовања итд., што ће им користити приликом планирања будућих активности организације и писања пројеката.

Вера Имрић Коруга, сарадница на овом пројекту, информисала је присутне да према досад прикупљеним подацима са терена, на узорку од 1.255 чланова, има 58 одсто мушкараца и 41,43 процената жена, а да 26,92 одсто ових жена живи на селу. Такође, изнела је и податак да је од 34 општинске организације инвалида рада са подручја АПВ, на челу 28 мушкараца. Преосталих шест организација, да-

кле тек 17, 65 одсто, има председнице на руководећем месту.

Славица Цветићанин, председница ОО инвалида рада Пландиште, и Нада Першић детаљније су упознале присутне са радом жена инвалида рада у својим организацијама и изнеле креативне предлоге за будуће активности у вези са овим питањем, како општинских организација, тако и Савеза.

М. Мектеровић

УДРУЖЕЊЕ ЗА ОЧУВАЊЕ КОЖАРСКО-ЋУРЧИЈСКОГ ЗАНАТА СВРЉИГ

Чувари заната и традиције

Стари уметнички занати у Сврљигу и данас опстају. О томе сведочи и Удружење за очување кожарско-ћурчијског заната. Више од пет година две Сврљижанке, Снежана Ранђеловић и Голубка Марковић (на слици), боре се да очувају овај занат, који је имао срећну прошлост, али неизвесну будућност. Кажу, у овом делу Србије се једино оне баве овим послом.

Њихов разлог за бављење овим занатом је у томе што су осамдесетих година прошлог века радиле у великом индустријском гиганту „Крзну“ и тада научиле занат. Сада се усавршавају и своју робу прилагођавају тржишту.

Снежану и Голубку везује и географско порекло вуне и коже од сврљишке овце. Вуна је најбољи природни регулатор температуре и производи су квалитетни. Оне шију папуче, капе, шубаре, кожухе, појасеве за очување здравља. Овим асортиманом успешно представљају општину Сврљиг на многим манифестацијама и саборима и чувају традицију сврљишког краја. Занат није ни лак ни тежак. Мора много да се ради да би муштерија била задовољна, прича Снежана Ранђеловић, представница удружења. Још је веће задовољство када се приреде модне ревије, а било их је неколико, и када стигну награде. За ове две даме је

право задовољство радити и на леп начин представљати Удружење и средину у којој живе и раде.

С. Ђорђевић

Удружене жене – снага заједнице

Женски центар Ужице и Феномена из Краљева у сарадњи са Златиборским кругом из Чајетине и Саветом за родну равноправност општине Чајетина организовали су средином фебруара окупљање посвећено сеоским женама и њиховом организовању. Радионица је реализована кроз пројекат „Сеоске жене Златиборског, Моравичког и Рашког округа су снага заједнице“, намењен сеоским женама за подршку у започињању или развијању започетих предузетничких иницијатива у области пољопривреде и подршку женама у едукацији о значају удруживања сеоских жена и заједничког деловања у заједници.

Председница Управног одбора Женског центра Ужице Радмила Гујаничић је том приликом истакла да удружене жене представљају снагу заједнице, зато што имају доста потенцијала који нису довољно видљиви и препознати. Додаје да је пре овог састајања спроведена обука за жене у агробизнису, где су се са својим бизнис плановима такмичиле 24 жене, а неке од њих су добиле подгрантове.

– Надам се да ћемо успети да нађемо додатна средства да подржимо и друге жене, јер су сви бизнис планови били изузетно квалитетни, тако да нас то мотивише да тражимо додатна средства – додала је Гујаничићка. Као један од примера добре праксе навела је Удружење жена „Сачувајмо село“ из Прибоја које је формирано 2012. године, а које данас послује веома успешно. Оснажило је 17 жена поделом пластеника и опреме за прераду. Управо реализују нови пројекат, обуку жена за рад на компјутерима.

Женски центар Ужице (ЖЦУ) регистрован је 4. августа 1998. године, као резултат иницијативе 15 жена чији је циљ био да се у локалној средини проговори о реалном положају жена, њиховим женским правима и способно-

Учеснице радионице у Чајетини

стима, те да се ојача женско самопоуздање, да се жене активирају у остваривању сопствених права и да се економски оснаже, осамостале и повежу са другим организацијама и укључе у женску мрежу на регионалном и националном нивоу.

Кључна постигнућа ЖЦУ од оснивања па до данас су бројна. Кроз програме едукације и запошљавања дошло је до побољшања економског положаја жена. Успостављањем Саветовалишта за жене оболеле од рака дојке „Јефимија“ које је 2013. регистровано као посебна организација, побољшано је здравље жена. Ова организација повећала је знања и из области родне равноправности кроз петогодишњи програм женских студија и побољшање социо-економског статуса жена на селу кроз едукативне активности и оснаживање жена на селу за самоорганизовање и активизам, као и оснивање женских економских задруга.

Кроз сарадњу са Аутономним женским центром из Београда и учешћем у њиховим пројектима, од августа 2015. године уз помоћ Центра за подршку женама из Кикинде, жена из

Женске одборничке мреже и Савета за родну равноправност при Женском центру Ужице, успостављена је услуга СОС телефона за жене жртве породичног насиља и једина је специјализована лиценцирана услуга за жене са искуством насиља на територији Златиборског округа. Поред свега наведеног, ЖЦУ се залаже за успостављање услуге смештаја за жене које су претрпеле насиље као регионалне услуге. Сталне активности у програму за борбу против насиља су: подизање свести јавности кроз медијске садржаје, уличне акције и едукативне садржаје на округлим столовима, трибинама и у раду са младима из средњих школа.

ЖЦУ од децембра 2018. до 23. јуна 2020. у партнерству са Центром за социјалну политику реализује пројекат ПОСЛОВИ – послови, могућности, предузећа, подршка, који финансира Европска унија а који обухвата рад са женама из рањивих, тешко запошљивих група на оснаживању, менторингу и подршци на изради бизнис планова. Пројекат се спроводи на подручју локалних самоуправа Ужице, Чајетине, Прибоја и Димитровграда.

Д. Росић

НОВИ ПРОЈЕКАТ УДРУЖЕЊА „ЖЕНСКА ИНИЦИЈАТИВА“ ИЗ ТРСТЕНИКА

Обука за рад на рачунарима

Захваљујући одобрењу и финансијској подршци Министарства трговине, туризма и телекомуникација, удружење „Женска иницијатива“ почело је да реализује пројекат „Инфосвет за мене“. Ради се о обуци жена старости од 35 до 55 година за рад на рачунарима, а предавач у овој информатичкој области је професор др Љиљана Пецић.

– Према подацима за 2018. годину објављеним на сајту општине Трстеник, од 20.088 жена

старости од 35 до 55 година, 36 одсто њих редовно користи рачунар, односно интернет. Од тога 13 одсто жена нема никаквих компетенција у овој области. Чак 1.500 жена из ове категорије користи социјалну помоћ па се на неки начин може направити корелација између дигиталне писмености и финансијске независности. Овај пројекат ће им много значити – рекла је проф. др Љиљана Пецић, редовни професор у Високој техничкој машинској школи стру-

ковних студија у Трстенику, где се обука и одржава.

Активностима удружења „Женска иницијатива“ успешно координира Весна Вељовић Милосављевић.

– Пројекат подразумева оспособљавање геронтодомаћица и сестара, које желе да се оснаже и оспособе за даљи рад. Ову обуку похађа 60 жена а ми смо у трстеничкој општини препознати по спровођењу програма помоћи у кући старим, болесним

и инвалидним лицима. Корисници ових услуга су задовољни и желели би да овакав вид помоћи буде сталан, али ми за то немамо средстава. Пројекат „Инфосвет за мене“ допринеће стицању знања из области информатике и рачунарства и омогућити полазницама да искористе повољности које ова област доноси. Обука ће трајати до јуна ове године – каже Весна Вељовић Милосављевић.

Д. Ивановић

СТРУЧНА САВЕТОВАЊА ЗА ВОЈВОЂАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДНИКЕ

Добар дан, домаћине

Вук Радојевић и проф. др Недељко Тица приликом потписивања протокола о сарадњи

Научно-стручно саветовање под називом „Добар дан, домаћине“ одржано је 20. фебруара на Пољопривредном факултету у Новом Саду. Саветовање је отворио покрајински секретар за пољопривреду, водопривреду и шумарство др Вук Радојевић, који је недавно, у име Секретаријата, са проф. др Недељком Тицом, деканом Пољопривредног факултета у Новом Саду, потписао протокол о сарадњи.

Овим документом је предвиђено да се серија научно-стручних саветовања „Добар дан, домаћине“ организује током фебруара и марта ове године у седам војвођанских локалних самоуправа. Циљ је да се пољопривредници на лицу места упознају са применом нових технологија, да стекну нова знања и добију стручне одговоре ради унапређења своје производње. На овим скуповима учествују и представници пољопривредних саветодавно-стручних служби и локалних самоуправа.

– У саветовања смо укључили представнике струке и науке, представнике саветодаваца и позвали пољопривредне произвођаче да се заједно на једном месту информишу о могућностима унапређивања своје производње – рекао је овом приликом Вук Радојевић.

Секретар Радојевић је додао да добар одзив пољопривредника говори у прилог томе да они препознају значај оваквих скупова на којима могу да се благовремено упознају са мерама републичке и покрајинске аграрне политике у 2019. години. Нагласио је и да је Секретаријат већ почетком фебруара објавио прве конкурсе за подршку војвођанској пољопривреди, а упутио је и посебне похвале ресорном министарству поводом субвенција за дизел гориво пољопривредницима у Србији, што им је конкретна подршка у сусрет предстојећој сетви.

М. Мектеровић

САВЕТОВАЊЕ ЗА ВОЂАРЕ И ПОВРТАРЕ ЈУГА СРБИЈЕ

Технологија гајења и заштита воћа и поврћа

У организацији информативне агенције „Агролидер“, у Лесковцу је одржано десето саветовање воћара и повртар са југа Србије под називом „Може више и боље“. Ова јединствена манифестација у размени знања из производних достигнућа и заштите биља одржана је 16. фебруара, а присуствовао је велики број пољопривредних произвођача из свих пет управних округа југа Србије.

Излагало је тридесетак, углавном приватних породичних компанија, а изложени су препарати за заштиту биља, расадни материјал, семење и неопходна механизација. Током ове манифестације одржано је пет панел трибина. Говорило се о достигнућима у технологији гајења боровнице, затим о употреби пестицида у заштити вишања и јагода, о заштити воћарских засада, о биопестицидима и новим приступима у заштити гајеног биља. Последња трибина у оквиру овогодишњег зимског саветовања воћара и повртар била је посвећена заштити коштуњавог и јагодичастог воћа.

Лесковачки крај је годинама већ познат по раном узгоју поврћа, посебно у пластеничкој производњи. Међутим, Лесковчани се данас домаћем и инотржишту све више намећу по засадима и узгоју високосортног воћа, пре свега коштуњавог, чија комплетна производња се извози у земље Европске уније.

Т. С.

НИШКА БАЊА

Дани вина и мерака

Поводом обележавања виноградарске славе Светог Трифуна, у Нишкој бањи су одржани 17. „Дани вина и мерака“, манифестација која је окупила стотинак произвођача вина и ракије.

Иван Петровић (на слици) из села Просек, прошлогодишњи шампион у производњи белог вина, заблистао је и ове године. Проглашен је за најбољег произвођача црног вина тако да су две године заредом пехари стигли у руке породице Петровић.

– Радостан сам и изненађен јер сам познатији по производњи белог и розе вина. Ипак, вишедеценијско искуство и комбинација две сорте грожда донели су ми ове године шампионску позицију у производњи црног вина – каже Петровић.

Одлуку о најбољим произвођачима вина донео је стручни жири врхунских енолога из Ниша. Осим пехара награђени су освојили едукативно путовање и посету винаријама у Србији и Македонији, као и право да пласирају своје производе на сајму вина у Вршцу.

„Дани вина и мерака“ били су прилика и за промоцију народног стваралаштва, па је дуж бањског шеталишта своје рукотворине изложило педесетак занатлија из Бање и околних села. Очекује се да овогодишња манифестација допринесе афирмацији туризма у овом крају.

Љ. Г.

ДОРЂОЛСКА ПРИЧА О ПАРФЕМИМА

Занат осликан мирисима

Ненад Јованов је последњи београдски, а вероватно и српски парфемџија. Све што настане у тој парфемској оази у срцу Београда, у улици Краља Петра I на Дорћолу, створено је искључиво његовим умећем. Ова мала „фабрика мириса“, у којој се парфем ручно праве, изгледа као да сте се уз помоћ временске капсуле задесили у послератном Београду, а сваки пролазник застане пред алхемичарском магијом Ненада Јованова. Муштерије мисле да треба да кажу нешто посебно да би Ненад погодио њихову омиљену мирисну ноту. Али напротив, било на српском или на енглеском, Ненаду је потребно само неколико једноставних информација да пронађе идеалну комбинацију за сваког купца.

Овај стари, али веома атрактиван занат учио је, како каже, од оца. Трећа је генерација у породици, а традицију су започели његов деда, стриц и касније отац. Ненад тренутно све ради сам, од израде, набавке до администрације и продаје. Додаје да је његов син једно време помагао породици у парфимерији, али се из egzистенцијалних разлога определио за други посао.

Све је почело пред бомбардовање Београда у Другом светском рату. Драгомир Миленовић, друг његовог стрица, пре рата је Ненадовом оцу и стрицу причао дивне приче о парфемском занату у Француској, те су се и они потпуно заљубили у ту професију. Прву породичну радњу тог типа под називом „Ђурђевак“ отворио је Ненадов стриц Милорад Јованов 1941. године на адреси Топличин венац 3. Ова парфимерија је, због ратних околности, након неколико година престала са радом да би после национализације изгубили тај простор. Тек у мају 1954. дозвољена

им је поновна регистрација, па Ненадова породица откупљује намештај и опрему и, након скромног реновирања, наставља посао у кући у улици Краља Петра. Тако је Ненадов отац, велики заљубљеник у овај посао, отворио приватну парфимерију под новим именом „Сава“ која се одржала до данас.

Некада су у Београду постојале 23 занатске парфимерије, а одржала се само једна захваљујући овом парфимеру који истиче да је леп-

ше тако рећи уместо турцизма парфемџија. Један од главних разлога нестанка малих занатских радњи овог типа јесте отежана и скупа набавка сировина. Малој парфимерији је потребно најмање 60 различитих компоненти те нису у могућности да купују веће количине. Ненаду веома недостају колеге које су његови родитељи некада имали из исте струке, јер су тада заједнички набављали велика фабрика паковања сировина, амбалаже и свега осталог што су делили. Иако су били, како истиче, конкуренти, једни без других нису могли, јер је свако увозио по неку количину сировина које су међусобно размењивали.

– Ми смо самостална занатска радња за производњу мирисних и козметичких средстава и никад нисмо имали друге готове производе осим наших. Раније смо правили и креме, пудере, лосионе, руменила, маскаре, разне мазалице, ружење за усне и лакове за нокте, по чему смо били надалеко познати, али данас је витрина, нажалост, празна и више од 70 одсто артикала се не производи због апсолутне неисплативости.

Његова мала фабрика мириса сада у понуди има три основне концентрације – кољонску воду, тоалетну воду и чист парфем.

– Највећи број муштерија тражи мирисе попут оригиналних. Принуђен сам да правим и то што тражи већина и по познатим рецептурама стварам мирисе налик на одређени производ. Са мало мањом или већом разликом, могу да вам понудим алтернативу. На крају, то буде јако добар производ који се у квалитативном и ароматском смислу не разликује од оригиналног, и може чак и више да вам се допадне него оригинал јер укуси су индивидуална ствар – каже Јованов.

Пре три године је, на иницијативу организатора Ноћи музеја, као једини у овој занатској професији, био уврштен и у програм ове манифестације. Договарајући се са организаторима добио је идеју да за то вече приправи нешто ново и другачије.

– Њихова идеја је била да направим један дамски и један мушки парфем, али задатак није био лак јер је са једном нијансом требало задовољити већи проценат публике. У том изазову био сам слободан и направио по три потпуно различите дамске и мушке нијансе „Београдске ноћи“. На моје велико задовољство, те ноћи, а и дан-данас су ти мириси веома прихваћени и тражени – прича Ненад.

Овај господин старог кова, изузетно пријатне природе, енергије и са дивним манирима, потпуно посвећен свом занату, може вам оберучке помоћи у потрази за личним мирисом и уникатним парфемом од 10 до 13 и од 16 до 19 часова. У току паузе Ненад се не одмара већ пресипа компоненте, филтрира, цеди и прави мирисе за своје муштерије, или на терену набавља састојке и амбалажу. Али, свако ко закорачи у парфимерију из ње ће изаћи намирисан уз помоћ старе пумпице, јер је и то део традиције.

Драгана Грујић

СТОЛЕЋЕ ПОСЛЕ ШПАНСКЕ ГРОЗНИЦЕ, КЉУЧНА ПИТАЊА БЕЗ ОДГОВОРА

Нерешена загонетка

Пролазници са хируршком маском на лицу нису више реткост ни код нас, мада смо доскора ту врсту предострожности углавном везивали за навике и понашања далекоисточних нација, Кинеза и Јапанаца. Може се рећи да је то знак пораста свести и здравствене културе, начин да заштитимо себе од околине и заразе, али истовремено и друге од нас.

Без обзира на то што овогодишња епидемија грипа у Србији не спада у најтеже, број умрлих звучи опомињуће. Поготово што је међу жртвама било и младих, иначе здравих људи. Лекарима подсећају да је доминантан вирус, као и претходних неколико година, АН1Н1, и да није ништа опаснији, али да је „овог пута нашао осетљивије особе“. Захваљујући развоју медицине свет ипак више није изложен масовним пандемијама. А пре само сто година био је у великој опасности.

За најсмртоноснију епидемију коју свет памти, 1918/1919. године, када је умрло 50-100 милиона људи, не зна се прецизно место порекла, како је букнула, ширила се и нагло утихнула.

Први светски рат, такозвани Велики рат, најстрашнији у дотадашњој човековој историји, био је на измаку. Свет је био изнурен. Било је просто незамисливо да ће оно што ће уследити надмашити страхоте и масовност, 17 милиона жртава ратних сукоба! Управо то се догодило, а да се и даље не зна како је све почело. И где.

Постоје само разна тумачења и нагађања. И једна уводна нетачност. Пошаст са препознатљивим именом „шпанска грозница“ дефинитивно не потиче из Шпаније. Овом увелико прихваћеном називу кумовале су политичке околности. У пролеће 1918, када је букнуо први талас пандемије (од укупно три) и болест почела да се шири Европом (у исто време и у Кини и Јапану), разболео се и шпански краљ Алфонсо XIII. Узгред, и у Лондону је од грипа у постељу пала крунисана глава, краљ Џорџ Пети.

У страху да епидемиолошка ситуација на терену не деморалише трупе и изазове панику, зарађене земље, Немачка, Аустрија, Француска, Британија, САД, завеле су цензуру, док се у Шпанији која је у том рату била неутрална детаљно извештавало о зарази и огромном броју оболелих. Тако се, услед стриктних војних мера заташкавања, неоправдано створила представа о Шпанији као жаришту. И име је остало.

„Инфекција било куда, може да постане инфекција свуда“, једанпут је изречено као упозорење. У јануару 1918. вирус се појавио

Војници под маскама: америчке трупе у Сијетлу, у време пандемије

у Хаскелу, у Канзасу, САД, области познатој по узгоју свиња и живине. Може се претпоставити да је свињски или птичији грип у некој комбинацији потекао одатле и стигао у оближњи регрутни центар Форт Рајли.

У марту, у касарни са 20.000 регрута избила је епидемија. Зараза се затим појавила у још неколико војних центара али, како наводе историчари, у командама то није изазвало претерану забринутост јер се болест испољавала у блажој форми. Уследиле су прекоманде, неке јединице упућене су у Европу и ланац ширења се наставио, али неприметно, јер је током лета епидемија напречац престала.

У многобројним претпоставкама о пореклу заразе помиње се и велики британски војни логор са болницом у месту Етапл, у Француској, где је било смештено близу сто хиљада војника, а у близини се налазила фарма живине и свиња. Постоји идеја и о Кинезима као доносиоцима, било да је реч о кинеским морнарима који су допловили у Америку или мобилисаним радницима упућеним у Европу као испомоћ британским и француским трупама. Како год, када је почетком јесени други талас узео залет, свет је готово преко ноћи био покорен. Изузимајући Антарктик, није било кутка на планети где вирус није доспео. Од изолованих пацифичких острва, до Африке, северне Европе или Индије. Захваљујући анализи ткива умрлих, сачуваних у вечном леду на Аљасци, уз помоћ најсавременијих лабораторијских поступака установљено је да је у питању вирус типа А, подтип Н1Н1. Овај ко-

ји нас посећује последњих година је, дакле, из исте породице, само ко зна у каквој комбинацији и мутираној форми.

Тај други талас, по размерама распрострањености као и манифестацији болести био је дословни хорор. Било је то време пре антибиотика, тако да је бактеријска пнеумонија, у организму већ ослабљеном инфлуенцом, имала лак плен.

Страхотним последицама допринела је општа ратна и послератна ситуација, велика концентрација људи на ограниченом простору, кад је реч о војсци, затим и на ширем плану слабији санитарни и хигијенски услови, неухрањеност.

Али и они који су били ван домашаја тих непосредних последица и немаштине, нису били заштићени. У Британији вирус је оборио ратног премијера Дејвида Лојда Џорџа који је једва преживео.

Занимљив је и случај америчког председника Вудроа Вилсона који је у току Версајске мировне конференције у пролеће 1919. колабирао. Испоставило се да је у питању био грип, али је касније цела та епизода стављена у контекст исхода конференције са тумачењем да услед болести председник САД није могао да утиче на нека решења, што је имало дугорочне фаталне последице, чак и отворило пут почетку Другог светског рата.

Што се вируса тиче, до половине 1919. је ослабио, прешао у мање смртоносни облик и практично се изгубио. Иза себе је оставио више жртава него оба светска рата.

Д. Драгић

Како поправити најбољи систем на свету

Послодавци и синдикати засад не успевају да се усагласе око тога шта треба да се промени, а шта да остане исто

Пензијски систем Холандије прошле године је поново проглашен за најбољи на свету, пошто је пре тога седам година ту титулу препуштао данском. Оба су, међутим, према параметрима Глобалног пензијског индекса, били првокласни и пример за угледање у данашњем демографски све старијем свету.

Холанђани су већ прилично дуго заокупљени напорима да свој систем благовремено прилагоде и сутрашњем: разговори о реформи пензијског система покренути су још 2010, али у овом моменту још нема консензуса око кључне реформске дилеме.

Та дилема гласи: да ли је пензија нека врста социјалног осигурања или инвестиција која се акумулира током радног века да би се од ње удобно живело и кад се он заврши.

Конкретно, идеја је да се систем учини флексибилнијим и да поврати у овом моменту донекле пољуљано поверење које у њега имају како они који још раде, тако и пензионери.

Млађи сматрају да су у лошој позицији јер за своје будуће пензије одвајају све више, а да притом не добијају гаранције да ће, кад они престану да раде, у фондовима бити довољно средстава за оно што им је обећано.

Сениори се пак жале да им се пензије неадекватно индексирају, а у неким случајевима и смањују.

Суштина је дакле у (не)поверењу у систем, што је и резултат финансијских и фискалних реалности у овој деценији: државни стимуланси уведени после финансијске кризе из 2008, која је задала ударац пензијским фон-

довима на глобалном нивоу, оборили су каматне стопе, што је за последицу имало да је у приличној мери успорено оплођавање инвестиција пензијских фондова.

У Холандији, додуше, у овом моменту има довољно средстава и они могу да одговоре својим обавезама у сва три стуба тамошњег система – државном, који се, као и другде, заснива на међугенерациској солидарности (они који раде својим доприносима обезбеђују пензије онима који су завршили радни век), затим корпоративном пензијском осигурању и, на крају, у приватном.

Главни стуб је корпоративно осигурање, у којем послодавац и запослени у пензијски фонд уплаћују фиксни проценат бруто зараде: типично 15 одсто, с тим што 50 одсто од овога доприноси послодавац и исто толико запослени, при чему нису ретка решења да послодавац учествује са две трећине, а запослени са једном.

У холандском систему фондови су, међутим, сличнији задругама него осигуравајућим друштвима: њихови чланови нису само њихови корисници, него су истовремено и власници. Пошто су њихови доприноси током радног века

већ у фонду, једини начини да се тај капитал повећа јесу они најнезгоднији: да се повећају доприноси, или да се смањи индексација пензија, а у крајњем исходу и њихова висина.

Иницијатор реформе је влада, с образложењем да су неке корекције неопходне да би се избегли поремећаји у будућности. Оно што је већ озакончено то је да се постојећа граница за одлазак у пензију са 66 година до 2022. помера на 67 и три месеца. Оно око чега се „социјални партнери“, то јест послодавци и запослени, још нису усагласили, то је идеја да се увођењем личних пензијских рачуна у систем унесе „више флексибилности“.

Реч је о транзицији са система колективних пензијских фондова на личне, у којима сваки појединац има свој пензијски рачун који се током радног века месечним доприносима увећава. Од момента пензионисања, са тог рачуна се пензија исплаћује у редовним месечним износима, који обезбеђују стандард у извесној сразмери са оним који је садашњи пензионер имао док је радио.

Новост у томе био би елемент „солидарног ризика“. Кад неки пензионер заврши животни век, свота преостала на његовом

рачуна би се расподељивала на рачуне чланова фонда који га надживе. Практични резултат је да сви чланови фонда на тај начин деле благодети и сносе ризик сопствене дуговечности.

Систем би имао и додатне „амортизере“: уплате његових чланова током радног века се и даље инвестирају, с тим да се у „добрим годинама“, када је увећање средстава фонда веће од просечног профита који је, на пример, већи од 10 одсто, са индивидуалних рачуна пребацује на колективну ставку, да би послужио за „пеглање“ у оним годинама када инвестиције подбацују. На тај начин, пензије би верније него досад одражавале реалност прилика на финансијском тржишту. Детаљи свега овога били би притом дефинисани у сваком пензијском уговору.

У овом моменту у току је процес објашњавања новог система, с обзиром на то да су и синдикати и многи појединци изразили скепсу према предложеним изменама. Један од аргумената јесте и да не треба поправљати оно што није неисправно, мада су у праву и заговорници реформе који упозоравају да је боље кварове спречити него их лечити.

М. Бекин

ПЕНЗИОНЕРИ ОСНОВАЛИ „ДРИНСКИ КУП”

Бања Ковиљача први домаћин

Идеја о покретању спортског такмичења за припаднике трећег доба под називом „Дрински куп” добила је подршку не само у бајинобаштанској општини, већ и у још десет пензионерских удружења из општина с десне и леве обале Дрине.

– Пре скоро пола века постојао је „Дрински куп” за активне спористе у коме су учествовале општине Бајина Башта, Љубовија, Братунац и Сребреница. Дошао сам на идеју да предложим одржавање такмичења под истим именом, али за пензионере. Наше удружење је то прихватило и позвало на договор још 10 удружења из Србије и Републике Српске – каже Спасоје Илић, потпредседник Удружења пензионера Бајина Башта.

Бајина Башта је 9. фебруара била домаћин састанка са представницима удружења пензи-

Учесници скупа у Бајиној Башти

онера Љубовије, Бање Ковиљаче, Братунца, Сребренице, Шековића, Милића и Власенице. Оправдано су изостали представници Малог Зворника, Лознице и Зворника.

– Договорили смо се о одржавању „Дринског купа” и пропозицијама надметања. Свако коло ће се одржавати у другом месту. На крају ће Бајина Башта

бити домаћин петог кола на коме неће бити такмичења, већ ће се обавити проглашење најбољих у екипној и појединачној конкуренцији – прича Неђо Ракић, председник Удружења пензионера Бајина Башта.

Домаћин првог кола биће Бања Ковиљача. Такмичење ће се одвијати у фудбалу и кошарци. У Бајиној Башти одржаће се надметање у стрељаштву и риболову, у Братунцу у шаху и пикаду, а у Сребреници у штафетном ходању и бацању плочица.

М. Андрић

СКУПШТИНА ОПШТИНСКОГ УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА РУМА

Наставак планираних активности

Општинско удружење пензионера Рума недавно је одржало седницу Извршног одбора и Скупштину Удружења (на слици).

Седници су присуствовали Милан Ненадић, председник Савеза пензионера Војводине, и Стеван Ковачевић, председник Скупштине општине Рума.

На Скупштини су прихваћени извештај о раду за 2018. годину и програм рада Удружења за 2019. годину.

Петар Бабић, председник ОУП Рума, захвалио је свим члановима Скупштине, председницима месних организација и сарадницима на успешном раду у протеклој години. Захвалио је општини Рума на додели средстава из буџета

за пројекат суфинансирања грејања и опремање клуба пензионера, као и унапређење рада МО. Председник Бабић је захвалио и Савезу пензионера Војводине на сарадњи и подршци.

Том приликом Петар Бабић је нагласио да ће Удружење у 2019. години наставити са планираним активностима, а једна од првих је и прослава 8. марта у сали клуба пензионера.

Д. К.

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

Брига о свим члановима

Удружење пензионера Горњи Милановац веома успешно је завршило прошлу годину. Поред редовних излета и дружења, ово удружење брине и о најугроженијим пензионерима. Прошле године подељено је 170 прехранбено-хигијенских пакета, а о трошку Фонда ПИО у бањама је боравило 80 пензионера из ове општине. Организују се осигурања чланова и обезбеђује редовна исплата посмртнина за оне који уплаћују у тај фонд.

Удружење добро сарађује са локалном самоуправом која помаже у решавању свих социјалних и других проблема пензионера. Локална самоуправа је обезбедила бесплатан превоз за све пензионере на територији општине. Потписан је уговор са превозником из Чачка који обезбеђује 50 одсто попушта на карте у међуградском саобраћају у целој Србији. Сву потребну документацију за попуст од 50 одсто прибавља и прилаже удружење и оно дистрибуира карте пензионерима. Прошле године ту повластицу је користило више од хиљаду пензионера.

Сваког последњег петка у месецу у просторијама удружења организују се бесплатни прегледи пензионера – мерење шећера у крви и крвног притиска, а по позиву долазе и лекари за преглед вида и слуша.

Угостили су многа удружења и били су гости многима, а учествовали су и на бројним такмичењима.

Горњомилановачки пензионери имају своје просторије у којима могу да се друже, читају, освеже, као и да играју шах, домине и карте.

И ове године настављају са дружењем, обилазиће нова места, упознавати нове људе и обичаје и помагаће најугроженијима, а посебно ће се трудити да сваком пензионеру помогну и изађу у сусрет.

У. П.

Звоначка бања, најзначајнији туристички центар у општини Бабушница, име је добила по оближњем селу Звонце. Налази се на подручју које је испуњено правим природним чудесима, међу којима се издваја законом заштићена клисура реке Јерме и једно од последњих станишта сурог орла у Србији.

Убраја се у највише бање Србије, од око 650 метара надморске висине са пријатном субпланинском климом. Лековитост њене термоминералне воде била је позната још старим Римљанима, а током извођења грађевинских радова 1903. и 1926. године откривени су остаци из римског доба.

Ова права природна оаза смештена је у непосредној близини бугарске границе, на тромеђи између Бабушнице, Пирота и Димитровграда, ван главних комуникација са урбаном средином, скривена од очију транзитних путника. Изнад бање, која је на стрмој долинској страни потока Блаташнице (Блатнице), леве притоке Јерме, диже се кречњачки гребен Асеново кале, један од симбола овог краја. У селу Звонце, у непосредној близини лечилишта, живи око 250 становника, углавном бугарске националности.

У близини бање налазе се и два манастира – Свети Јован Богослов (Поганово) из 14. века и Света Богородица (Суково), подигнута у 19. веку. Треба поменути и Ветренско језеро, удаљено два километра од бање, богато рибом, као и мноштво пећина које се налазе у овом крају, од којих је најчувенија Ветрена дупка.

Лековити рај

Ипак, ово место богато природним лепотама, у којем су се успешно лечиле, између осталих, и нервне болести, данас је недовољно афирмисано. Некада једно од најпознатијих и најпосећенијих бањских лечилишта у југоисточном делу Србије, које је било извор здравља и дуговечности, данас нема ни трунке некадашњег сјаја. Једини хотел који је овде постојао, више не постоји, па и сама Звоначка бања из године у годину све више пропада.

Одмах након приватизације хотела „Мир“ 2006. године, купац га је затворио, повadio

из њега сву столарију, електричне и водоводне инсталације, па чак и делове арматуре из зидова.

Срећом, базени се и даље пуне лековитом водом константне температуре 28 степени, а посетиоци смештај налазе у многобројним викендицама или у кућама преуређеним за издавање.

Житељи општине Бабушница се надају да ће држава обезбедити средства да Звоначка бања поново проради и поврати некадашњи сјај што ће омогућити бољи развој ове сиромашне општине.

Д. Голубовић

СЕДМИ САЈАМ ПИРОТСКЕ ПЕГЛАНЕ КОБАСИЦЕ

Пироћанци чувају наслеђе

Седми сајам пиротске пеглане кобасице, одржан последњег јануарског викенда у Спортској хали „Кеј“ поред Нишаве, побудио је и ове године велико интересовање, како у Пироту и горњем Пошишављу, тако и у целој Србији, а нарочито код грађана суседне Бугарске.

Два дана је у Пироту врло као у кошници, спортска хала била је препуна а процењује се да је сајам посетило око двадесет хиљада оboжавалаца овог специјалитета.

Своје производе представила су 43 излагача, углавном из Пирота и понеки са стране, а поред кобасица изложени су и сир, качкавал, вино и ракија. Сајам је отворио градоначелник Пирота Владан Васић, који је нагласио да је из године у годину све више излагача, али и посетилаца.

– Очито сајам пеглане кобасице умногоме доприноси развоју туризма у овом крају.

Верујем да ће се као туристичка манифестација и убудуће обогаћивати новим, интересантнијим садржајима – казао је Васић.

Комисија је ревностно пратила све изложене узорке и стручно оцењивала, а за најбољег излагача проглашен је штанд под називом „Када падне први снег“ власника Александра Џунића. Друго место припало је Витомиру Јовановићу, а треће Ивану Гову.

За мезетлук

Килограм овог специјалитета кошта око 3.500 динара, али пиротски мајстори кажу да вреди сваки грам, јер је израда пегланих мукотрпна. Овчје, јунеће и козје месо најпре се очисти од жила и масноће па се тек онда меље и додају му се зачини. Када се црево напуни, кобасице се окаче негде на промаји и сваког дана се скидају да би се пеглале. Ово се ради тридесетак дана и на тај начин се одстрили комплетан ваздух и уз помоћ ветра кобасица се осуши и може без икаквог конзерванса да траје. Они који желе да направе праву пеглану, кажу овде, додају и магареће или чак и коњско месо.

Утисак је посетилаца, уверили смо се у то из разговора са појединцима, да је све више излагача и да је сајам све квалитетнији што ће допринети да ова манифестација дуго траје.

Сајам пеглане кобасице одржава се у организацији Туристичке организације града, а под покровитељством града Пирота.

Стево Панакијевски

НОВИ ИТЕБЕЈ

Фестивал доброг залогаја

Надомак српске и румунске границе, у општини Житиште, налази се банатско село Нови Итебеј. У склопу 37. новоитебејских „Зимских сусрета“, последњег викенда фебруара одржана је и манифестација доброг залогаја – Кобасицијада. Била је то прилика да се дочарају они стари лепа дани када је у свакој кући у Банату у зимским данима организован свињокољ.

Шандор Јухас, просветни радник у пензији, један од организатора ове манифестације, испричао нам је да су међу мештанима који су остали у овом селу на обали Бегеја углавном пензионери. Ово је за њих прилика да прикажу младима како су се некада правиле оне укусне кобасице које би дочекала и жетву пшенице у јулу.

И. П.

ВРАЊЕ

Народна кухиња поново ради

Организацију народне кухиње у Врању преузео је Црвени крст. Услугу добија 450 корисника. Списак доставља центар за социјални рад, по својим критеријумима.

Храна се дели од понедељка до петка. Корисници долазе са кантицом и добијају храну према броју чланова домаћинства. Храна се спрема по свим стандардима, тако да је веома квалитетна.

Од корисника се захтева само дисциплиновано редовно долажење по оброк. Онај ко неколико пута изостане, скида се са евиденције корисника, јер Црвени крст није толико богат да припремљена храна остане неискоришћена.

– Поред бројних активности, обилазимо усамљена сеоска домаћинства и достављамо им пакете помоћи – каже секретар ЦК Врање Томислав Стефановић.

Р. С.

ОБРЕНОВАЦ

Ранг листа за позајмице

Фонд солидарности обреновачког Удружења пензионера основан је с циљем да помогне финансијски најугроженијим члановима, односно да под повољним условима набаве зимницу, огрев и сл. Највеће интересовање влада за остваривање права на добијање позајмице, тако да се за та средства прави ранг листа. Фонд солидарности се искључиво пуни од чланарине и пензионери сваког месеца могу рачунати на износе веће од пет милиона динара.

Максималан износ који подносилац захтева може добити јесте у висини три пензије који се, без камате, враћа у више месечних рата. Погодности позајмице највише користе чланови са најнижим примањима, болесни за набавку лекова, враћање дугова и сл.

М. А.

СВРЉИГ

Сретењски турнир у шаху

У организацији шаховске секције Удружења пензионера Сврљиг, и ове године на Сретење, Дан државности, организован је турнир у шаху. Турнир је игран по швајцарском систему а учествовало је 14 шахиста. Овогодишњи победник је Никола Маринковић, други је Славиша Пејчић и трећи Станиша Тасић. После шаха, уследило је дружење уз сврљичке специјалитете.

Шаховски клуб „Ветеран“ Удружења пензионера Сврљиг формирало је 2012. године и од тада се успешно такмичи у лиги Шаховског савеза Нишавског округа и учествује на куп такмичењима и турнирима који се организују широм југоисточне Србије. Шахисти „Ветерана“ су веома активни. Они се свакодневно у клубу одмарају на 64 поља. И не само то, већ су и окосница екипа на првенству МЗ које организује Шаховски савез Сврљига. У дане празника одржана је Скупштина ШК „Ветеран“ на којој је усвојен план такмичења за ову годину, каже Богољуб Љубеновић, председник клуба.

С. Ђ.

ГЦ СУБОТИЦА

Глумачка радионица

У Геронтолошком центру у Суботици уведена је глумачка радионица као нови вид забавне радно-окупационе терапије под називом „Глумом до смеха“, zamiшљене као интерактиван рад са станарима дома за старе где се кроз вежбе и игру уче основе глуме.

Тачније, то су вежбе ослобађања говора и тела у простору. Како је планирано, радионице које води Александра Башић, дипломирана глумица, одржаваће се једном у две недеље.

Већ прве радионице наишле су на изузетан пријем код корисника Центра, а сала библиотеке је увек пуна. Учесници радионице су се врло брзо ослободили и прихватили сугестије професионалне глумице.

У оквиру радно-окупационе терапије примењују се и технике сликања на свили, слами, прављења шалова, торби и др. **Г. О.**

БОР

Најбрже плетиље

Актив жена Удружења пензионера у Бору и ове године је организовао такмичење својих чланица у брзом плетењу. Учеснице су имале задатак да започну плетење са 20 петљи, а време плетења је било ограничено на 15 минута. Организатор ове активности била је Јагода Стратиј, председница Актива жена.

Комисија од три члана будно је пратила такмичење. Прве три плетиље, које су исплеле највише редова, добиле су симболичне поклоне од спонзора. Поред поклона, победнице су добиле и послужење на дар које су великодушно понудиле присутнима. **Ј. С.**

СУБОТИЦА

Пријаве за одмор у Сокобањи

У Градском удружењу пензионера Суботица у току су пријаве за одмаралиште у Сокобањи и за набавку огрева, преноси суботички портал УУесо.

Градско удружење пензионера у свом власништву има објекат са 40 лежајева у Сокобањи у којем чланови удружења могу боравити од маја до краја октобра. Цена смештаја у сезони, током јула и августа, за 10 дана износи 6.000 динара, док је ван сезоне за 10 дана потребно издвојити 5.500 динара, а плаћање је на пет месечних рата. Повратна карта до Сокобање за чланове Градског удружења пензионера кошта 3.300 динара и такође се може платити на рате.

Чланови ГУП Суботица сваке прве среде у месецу могу у просторијама удружења бесплатно да преконтролишу шећер у крви и крвни притисак.

Градско удружење пензионера Суботица броји око 16.000 чланова који су активни у хорском певању и у изради слика и предмета од сламе. Баве се и разним спортовима, те ће 7. јуна бити домаћини спортских игара. **Г. О.**

БЕОГРАД

Неостварен сан

Наш читалац и сарадник, Петар Петровић из Дома „Вождовац“ Установе Геронтолошки центар Београд, поводом Осмог марта послао нам је стихове посвећене женама, које делимо са вама, уз искрене честитке и најлепше жеље свим нашим читатељкама.

Сваког осмог марта славе наше даме,
позвале су и нас да не буду саме.
Данас свака жена заблиста од среће
док прима поклоне, пољупце и цвеће.
Дао бих вам руже ал' много вас има,
здравље, љубав и срећу ја вам желим свима.
Молим сваку жену, и стару и младу,
ма шта да се деси, не губите наду.
Има један неостварен сан,
да вам као данас буде сваки дан.
А, колеге моје, не питајте мене
зашто треба поштовати жене,
јер верујем да сви добро знате
шта све треба да оне не пате.

П. П.

СВЕТОГ ТРИФУНА СЛАВИЛИ СВИ ВИНОГРАДАРИ И ВИНАРИ

Орезани први чокоти

Централна прослава Светог Трифуна, славе виноградара и винара, у општини Неготин одржана је на Рајачким пивницама. И овог 14. фебруара окупио се велики број гостију и учесника манифестације „Свети Трифун на Рајачким пивницама“, коју традиционално, под покровитељством општине, приређују Месна заједница Рајац и Туристичка организација.

Светог Трифуна су на Рајачким пивницама прославили мештани, винари и виноградаре, гости и посетиоци из разних крајева Србије, заједно са представницима Српске православне цркве, који су тим поводом орезали прве чокоте винове лозе у једном од рајачких винограда. Председник општине Неготин, Владимир Величковић, свим винарима и воћарима пожелео је родну и успешну годину. Он је подсетио да се на просторима Неготинске Крајине вековима производило вино препозна-

Представници локалне самоуправе са гостима Рајачких пивница

тљивог квалитета, које се извозило у европске престонице.

Управо због тога, општина Неготин последњих година улаже значајна средства у ревитализацију надалеко чувеног Крајинског виногорја.

– У овогодишњем буџету су знатно већа средства за улагања у пољопривреду. Реч је о 43 милиона динара, од којих је за комасацију у тимочком делу општине опредељено 18, а за аграрни бу-

џет 25 милиона динара. Определени смо се за улагања у подизање нових засада под виновом лозом до једног хектара, са повраћајем од 100 процената. Поред субвенционисања аутохтоних, подржаћемо и подизање нових засада, садница и наслона, осталих сорти, што је новина у односу на прошле године. Аграрним буџетом средства ћемо усмерити и у набавку опреме за винарије, система за наводњавање, механи-

Трифундан у Крајини

Светог Трифуна су прославили и чланови Удружење винара „Неготинска Крајина“, произвођачи грожда и вина у сеоским месним заједницама, братство манастира Буково и колектив и ђаци Пољопривредне школе са домом ученика „Рајко Боснић“ на Букову код Неготина. Посебно свечано, Трифундан је прослављен и на Рогљевачким пивницама.

зације. Локална самоуправа је захвални свима који производњом квалитетних вина на најбољи начин промовишу наш крај – рекао је Величковић.

Прославу на Рајачким пивницама употпунили су гости својом песмом и свирком уз неизоставну винску здравицу.

Ј. С.

ЛЕСКОВАЦ

Песма разгалила старине

Уз богат програм и обред резања славског колача, лесковачка Установа за старија и болесна лица обележила је Светог Трифуна.

Прослави у Геронтолошком центру присуствовао је велики број станара овог центра, али и бројни гости. У свечаној сали центра било је изузетно весело, а крепке

старине су сложено запеваале и заиграле.

Овогодишњи домаћини славе били су Оливера Пешић и Томислав Ристић, који су славу предали наредним домаћиницама, Цветану и Миљани Стојиљковић.

Лесковачки Геронтолошки центар тренутно има око 200 сталних станара, а установом

успешно руководи тим стручњака на челу са др Горданом Савић.

Ове прославе су прилика за међусобно дружење ста-

рих, а запослени ГЦ се труде да им што више улепшају треће доба, истакла је др Гордана Савић.

Т. С.

КИКИНДА

Љубав, вино и музика

У Дому пензионера у Кикинди годинама се заједно славе Свети Трифун и Свети Валентин. И овог 14. фебруара за ту прилику програм је приредио КУД „Сунчана јесен“. Догађају је присуствовало 80 гостију. Овај сусрет у част љубави и вина почео је у 18 сати и био је увод за потоњи провод у граду.

У кикиндском Дому пензионера наступио је и Милан Прунић Дума, пензионисани вокални солиста народне музике РТВ Војводина, који се одмах учланио у „Сунчану јесен“. Прунић је, поред свог певачког умећа, показао да уме и да свира на хармоници (на слици).

С. С.

Приходи по више различитих основа и доприноси

? С. С., Кладово: На основу решења Општинске управе Кладово отворила сам видео клуб 1. децембра 1989. године и доприносе сам уплаћивала Фонду самосталних делатности до 31. децембра 1992. године. Од првог јануара 1993. до 9. децембра 1994. године била сам осигурана и по основу пољопривредне делатности и уплаћивала сам доприносе по том основу, а имала сам регистрован и видео клуб као споредну делатност. Од 10. децембра 1994. до 12. септембра 1996. године поново сам као власник клуба уплаћивала доприносе по основу самосталне делатности.

Да ли се може признати својство осигураника пољопривредника као основне делатности за шта поседујем пријаве и одјаве, као и уплате доприноса, а да сам у истом периоду водила видео клуб као допунску делатност по решењу општинске управе? Уколико се не може признати својство осигураника пољопривредника, да ли се и на који начин уплаћени доприноси по основу пољопривреде могу прекњижити на уплате по основу самосталне делатности, с обзиром на то да су Фонд пољопривредника и Фонд самосталних делатности били исти фонд?

Одговор: Од 1. јануара 2008. године функционише јединствени Фонд за пензијско и инвалидско осигурање који је обједињено претходна три фонда – запослених, самосталних делатности и пољопривредника.

Када осигураник остварује приходе по више различитих основа (радни однос, самостална делатност, пољопривредна делатност, уговори и др.) допринос за обавезно пензијско и инвалидско осигурање се обрачунава и плаћа по свим основама осигурања, до износа највише годишње основице доприноса, у складу са Законом

о доприносима за обавезно социјално осигурање. За обрачун пензије узимају се остварене зараде и накнаде за које је плаћен допринос за ПИО и које су утврђене у бази матичне евиденције Фонда за све време трајања осигурања.

Приликом остваривања права на пензију, категорија пензије се одређује према последњем осигурању, осим у случају пољопривредног осигурања, када се категорија пољопривредне пензије одређује на основу претежног стажа оствареног у пољопривредној делатности.

Додатни стаж

? Л. М., Пријепоље: Имам троје деце по основу чега сам остварила додатни стаж у трајању од две године. Да ли је тачно да се овај стаж не рачуна као услов за стицање пензије?

Одговор: Стаж по основу рођења трећег детета представља посебан стаж и није исто што и стаж осигурања. То значи да овај посебни стаж не представља услов за остваривање права на пензију јер се као услов за пензију захтева навршење одређених година стажа осигурања.

Практично, стаж од две године по основу рођења трећег детета се не узима у обзир приликом процене испуњености услова за остваривање права на пензију, али улази у укупан пензијски стаж приликом обрачуна износа пензије и на тај начин незнатно утиче на повећање износа пензије.

Здравствено осигурање

? М. Л., Врање: Ако се укључим у осигурање по члану 15 Закона о ПИО и сама уплаћујем доприносе, да ли ћу на тај начин да регулишем и здравствено осигурање?

Одговор: Уплата доприноса по члану 15 Закона о ПИО не односи се на здравствено осигурање већ само на пензијско осигурање.

Да бисте се и здравствено осигурали, обратите се најближој испостави Републичког фонда за здравствено осигурање.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Накнада за погребне трошкове

? М. М., Бачка Паланка: Покушала сам да наплатим погребне трошкове после смрти мог брата, али су ми у филијали Фонда ПИО рекли да немам право на то, пошто је мој брат био корисник 50 одсто инвалидске пензије. Можете ли ми објаснити да ли је то тачно и зашто нисмо имали право на надокнаду трошкова сахране.

Одговор: Према Закону о ПИО, накнада у висини 50 одсто инвалидске пензије не спада у категорију пензије јер се ово право остварује по другачијим условима од оних који су прописани за остваривање права на инвалидску пензију.

Од 2003. године не постоје права за случај инвалидности – права по основу преостале радне способности – III категорија инвалидности (право на преквалификацију или доквалификацију, право на распоређивање, односно запослење на другом одговарајућем послу с пуним радним временом и право на припадајуће новчане накнаде по том основу).

Право на рад са скраћеним радним временом – II катего-

рија инвалидности и право на накнаду по том основу укинута је још 1997. године. Постоје само затечени корисници до тог датума.

Кориснику права на привремену накнаду по основу II односно III категорије инвалидности који је ово право остварио до ступања на снагу Закона о ПИО у априлу 2003. године, а коме независно од његове воље, односно без његове кривице престане својство осигураника (технолошки вишак, стечај или гашење фирме и сл.), одређује се инвалидска пензија у висини од 50 одсто инвалидске пензије, тј. привремена накнада се преводи у тзв. делимичну инвалидску пензију у износу од 50 одсто инвалидске пензије.

Пензија на основу боравка у некој земљи

? М. Л., Београд: Да ли је тачно да се пензија у појединим земљама с којима имамо конвенцију, какав је случај с Канадом, може добити и по основу година боравка у тој земљи и да ли то важи и за наше грађане који живе тамо, а у Србији имају недовољно година да би се пензионисали?

Одговор: Да, то важи и за наше држављане који живе у Канади, односно узима се у обзир период пребивања по канад-

ским прописима, а у складу са одредбама Споразума о социјалној сигурности између Републике Србије и Канаде.

Нови брак и породична пензија

? В. С, Панчево: Након смрти супруга постала сам корисник породичне пензије. Да ли након склапања нове брачне заједнице могу и даље да користим породичну пензију или губим право? Молим вас да ми објасните моја права.

Одговор: Склапање новог брака није од утицаја на већ остварено право на породичну пензију. Дакле, у случају да удовца (удовац), као корисник

породичне пензије, склопи нови брак, задржава право на породичну пензију остварену по смрти првог супруга (супруге).

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ГЛАВНИ ГРАД КУБЕ	ОД ТОГ ВРЕМЕНА	ОЗНАКА ЗА ЛЕСКОВАЦ	ЦРНА ШУМСКА КРЕДА	ГРАД У РУМУНИЈИ	ДАТИ ЗА НОВАЦ	ЖЕНСКО ИМЕ
ФИЛМСКИ АМЕРИЧКИ ГРАД							
ДРАМСКА ИМПРОВИ- ЗАЦИЈА							
ВОЈНА АКАДЕМИЈА (СКР.)			РИМСКИ БОГ ЉУБАВИ СТРОГИ ЗАТВОР				
АДРЕСА (СКР.)				А ВИСТА (СКР.) РУДНИК СОЛИ			
СТАРОГРЧКИ ХРАМ					28. И 16. СЛОВО ТРАМВАЈСКА ГАРАЖА		
ОЗНАКА ЗА АЛТ		БОРОВА ШУМА МЕРА ЗА ВИНО					
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	МУШКО ИМЕ СТАНОВН. БАНИЈЕ						
ДРУГИ НАЗИВ БАДЕМА (МН.)							ТОРАЊ СА ЗВОНОМ
ИРАНСКИ НОМАДСКИ НАРОД						ОЗНАКА ЗА ЗАПАД ОПСЕЖАН СПИС	
СИМБОЛ ЗА НИКЛ			ГРАД У РУСИЈИ СТАНОВНИК ОРАНА				
ФРАНЦ. ПИСАЦ, ВИКТОР				ВУЛАКАН У ЈАПАНУ ИМЕНИК			
ПРОЛЕЋНИ УСЕВ					ЕНИГМАТ. НОВИНЕ НАША БАЛЕРИНА		
ИМЕ РАНИЈЕ СКИЈАШИЦЕ ПРЕЛ							
ОЗНАКА ЗА ЦЕНТ		БЕЗ СНАГЕ ШАРЕНЕ ЖИВОТИЊЕ					
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	СТРУКА, ЗВАЊЕ ЈУДЕЈСКИ КРАЉ						ИМЕ МАРКСА
ГЛАСАН ПЛАЧ						ОЗНАКА ЗА КАРАТ ДИВЉА РУЖА	
РЕКА У РУСИЈИ			ЕТАПА ПУТА ТЕХНИЧКЕ НОВИНЕ				
АРТУР (ОДМИЛА)				РЕКА У ПОЉСКОЈ ОЗНАКА ШПАНИЈЕ			
АФРИЧКА ДРЖАВА							

ОСМОСМЕРКА

П	Е	С	А	К	А	М
Р	Р	К	Л	Е	Н	Л
А	В	А	З	Р	А	А
В	С	С	Т	Т	В	Д
А	Р	К	С	И	И	Е
Ц	Е	А	А	С	О	Н
И	М	Н	К	Т	Н	Ц
Н	И	О	А	И	А	И
А	Ц	Н	Р	Р	Т	Б
Р	А	И	А	Н	О	А
Т	С	К	К	Ц	А	Г
С	Е	Д	А	М	А	Р

АВИОН, БАТАК, БОЦА, ГОРАН, ДАМАР, ИВАНА, ИРИС, ИСКРА, КАНОНИК, КАРАКАС, КЕРТИС, КЛАСА, МЛАДЕНЦИ, МОРНАР, ОКСИД, ПЕСАК, ПРАВАЦ, ПРАТИОЦ, РЗАВ, РАКИТА, СЕДАМ, СКАСКА, СРЕМИЦА, СТРАНИЦА.

МАГИЧНИ ЛИК

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						

БА, ВА, ВА, ВЕ, ВИТ, ГЊА, КА, КО, КО, ЛИ, ЛИ, ЛИ, МА, НИ, НИ, ЊАК, ПЧЕ, СЛИ, ТИ, ТО, ТОР.

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО:

1. Место где су смештене кошнице са пчелама,
2. Великодостојници,
3. Живописан,
4. Тријумфовати,
5. Врло досадна особа,
6. Покрајина и језеро у Канади.

РЕШЕЊА-СКАНДИНАВКА: Холивуд, ателана, ва, Амор, адр, ави, Наос, чн, борик, Милета, Бајами, Алани, з, ни, Азов, Иго, Апо, Јари, ен, Ана Мари, ц, нејак, занат, Јецај, к, Об, рута, Арт, Нер, Сенегал. МАГИЧНИ ЛИК: пчелињак, великани, сликовит, ликовати, гњаватор, Манитога.

Да ли сте знали ...

– да је Марија Кири прва жена добитница Нобелове награде и први научник коме је додељена и друга Нобелова награда? Први пут је награђена 1903. године из физике заједно са мужем Пјером Киријем и Анријем Бекерелом за научна достигнућа у испитивању радиоактивности, а други пут 1911. из хемије, за издвајање елементарног радона. Касније постаје прва жена професор на Сорбони.

– да је 1958. Борису Пастернаку додељена Нобелова награда за роман „Доктор Живаго“, коју је писац одбио да прими? У Совјетском Савезу је роман назван „антисовјетским“, власти су Пастернака прогласиле за издајника и нападале га све до његове смрти 1960. године. Према непотврђеним причама, ЦИА је помогла да се роман одштампа на руском језику јер се веровало да је услов за Нобелову награду да дело буде на матерњем језику. Тек 1989. награда је у Стокхолму уручена сину Бориса Пастернака.

– да је, према наводима Теслиних биографа, неколико Нобелових награда подељено другима за открића до којих је дошао Тесла? Већ прва Нобелова награда, 1901. године, додељена је Вилхелму Конраду Рендгену за откриће чувених икс-зрака, које се приписује Тесли. Као и откриће електрона, радија, космичких зрака, акцелератора честица, индукване радиоактивности, радара, ласера... Сам Тесла је више пута изјавио да му је Нобелова награда нуђена али да није желео да је прими.

– да је 1978. године египатски председник Анвар ел Садат добио Нобелову награду за мир заједно с израелским премијером Менахемом Бегиним за Споразум из Кемп Дејвида, уговор којим је успостављен мир између Египта и Израела? Ризикујући погоршање односа с арапским земљама, Садат је приближио Египат Израелу, али само три године касније један од најблиставијих тренутака политичке каријере коштао га је главе – 6. октобра 1981. године убијен је у атентату током војне параде у Каиру.

– да су подаци др Розалинд Френклин искоришћени 1953. године за формирање хипотезе о структури ДНК за коју су све заслуге припале њеном супругу Морису Вилкинсу, Џејмсу Вотсону и Франсису Крику? Вотсон, Крик и Вилкинс одликовани су 1962. Нобеловом наградом из области физиологије и медицине за открића у вези са молекуларном структуром нуклеинских киселина. Розалинд је умрла 1958. и није добила прилику да проговори поводом учињене неправде и добије признање за свој рад, а ниједан од њих је није ни поменуо у говору приликом примања награде.

Молим за реч

Многи унуци признали су на Дан заљубљених да су заљубљени у дедину пензију.

Да није фејсбука, књига би нам и даље била најбољи друг.

Таман сам сагледао проблем, кад ми је скочила диоптрија.

За мужеве је Дан жена велики изазов. Не би смели супругу да изазивају.

Своју аутономију тражим у кафани.

Девојка ми је толики слаткиш да ми прети шећерна болест.

РТС не мора да се плаши кризе, док има репризе.

Дејан Патаковић

Бољи живот

Циције и себи закидају на мери.

Свако има своју вагу, али њену тачност време потврђује.

Ако животу није стало до мене, онда, далеко нам лепа кућа.

Ако идете без образа на пут, без њега ћете се и вратити.

Не журите, будите стрпљиви, старост може свакоме да дође.

Стар сам за бољи живот. За боље здравље нисам још.

Милијан Деспотовић

Миленко Косановић

Куповна моћ

У потрошачком друштву осећам се стално усамљеним.

Лако бих ја са светском кризом. Мене брине ова моја.

Имам одговоре на сва питања, али се ја не питам.

Прочитао сам његова сабрана дела, али њега нисам успео.

Милен Миливојевић

Причам ти причу

Причам ти причу само код нас има прођу.

Главом без обзира иду само они који је немају.

Поглед у празно је прича за себе.

Лако је кад имаш некога. Тешко је кад га имаш, а немаш га.

Да нам се памет не одлива, не бисмо знали да је имамо.

Гледано објективно, код нас је скоро све субјективно.

Један сам од ретко богатих људи који нема пара.

Пеко Лаличић